ISSN 1857-4424

Nr. 2 (140) • Casa de Creație a Republicii Moldova • februarie 2023

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

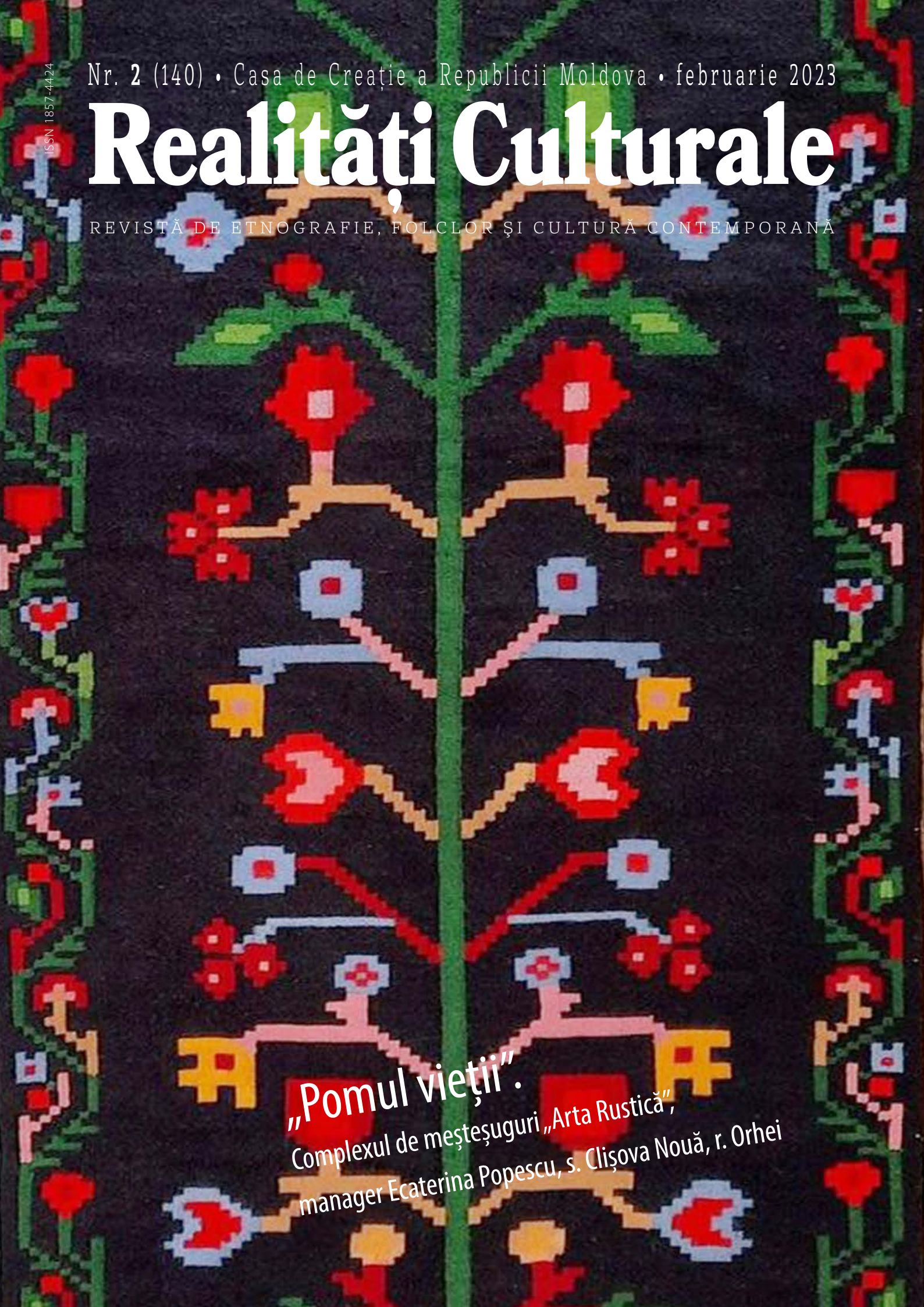

„Pomul vieții”.
Complexul de meșteșuguri „Arta Rustică”,
manager Ecaterina Popescu, s. Clișova Nouă, r. Orhei

Sumar

CORINA REZNEAC
„Târgul Național al Covorului“, cu genericul „Covorul Dorului“, ed. a IX-a 1

LARISA PETCU
Mihai Eminescu — geniu al poeziei românești 4

ELENA CULIN
… Eminescu… 5

ANATOLIE PLĂCINTĂ
Chemarea muzicii 6

ANGELA OLĂRESCU, DANIEL VEREJANU
Muzica Olgăi Mațarin–Trudov 12

CRISTINA BLANARU
Orientarea pentru carieră în învățământul nonformal și informal — realități, posibilități, perspective 14

RAIA ROGAC
Surpriză bibliografica pentru dr. Maria Cosniceanu 17

ȘTEFAN SOFRONOVICI
Centrul Academic Internațional Eminescu — 23 de ani în serviciul public 19

ANDA-CRISTINA VAHNOVAN
Fumuri, leduri și canale 22

AURICA MORARI
Capsula timpului — simbol al memoriei la Pistruieni 24

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pavel Popa, redactor-șef

Veta Ghimpu-Munteanu, Teleradio-Moldova

dr. hab. **Victor Ghilaș**

dr. **Mariana Cocieru**

dr. **Varvara Buzilă**, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală

Gheorghe Nicolaescu, muzicolog

Vizitați site-ul www.casadecreatie.md

Acest site reprezintă mijlocul tehnic, care ne permite să oglindim şi să arhivăm activitatea cultural-artistică de amatori şi a meşterilor populari din republică.

Site-ul conține **arhiva digitală a revistei Realități Culturale**, disponibilă gratuit.

Compartimentul **Librărie** prezintă informaţii privind literatura metodico-ştiinţifică, de artă autohtonă şi universală, necesară pentru instituţiile primare de învăţământ artistic din republică.

Rubrica **Evenimente cultural artistice** va ține la curent cititorul cu diverse evenimente din viața culturală a țării, contribuind la promovarea şi popularizarea culturii naţionale.

În curând, pe site va fi disponibilă o **hartă interactivă** a satelor, raioanelor şi zonelor folclorice.

Societatea culturală

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realităţi Culturale“

ISSN 1857-4424

Telefoane: (022)202-553, 069-39-29-09 (Ion Șarban)
Mob.: 069-39-24-98 (Pavel Popa, redactor-șef)

E-mail: casadecreatie@gmail.com, popapavel55@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiul 338

Paginare și machetare: Igor Condrea

„Târgul Național al Covorului“, cu genericul „Covorul Dorului“, ed. a IX-a

CORINA REZNEAC,
etnograf, Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial

„Târgul Național al Covorului“, cu genericul „Covorul Dorului“, ed. a IX-a, a avut loc în data de 17 decembrie 2022, la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală (în continuare, MNEIN), fiind coorganizat de Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial și MNEIN, aflat sub egida Ministerului Culturii al Republicii Moldova.

În partea de inaugurare din acest an a sărbătorii au comunicat Andrei Chistol, secretar de stat, Ministerul Culturii al Republicii Moldova, care a remarcat importanța domeniului pentru identitatea culturală, Silvia Zagoreanu, directoare, Centrul Național de Conservare și Promovare a Patrimoniului Cultural Imaterial, care a comunicat despre emergența redescoperii acestui patrimoniu cultural valoros, apreciat în străinătate și care așteaptă a ocupa un loc central în viața noastră cotidiană și ceremonială, Petru Vicol, director general, MNEIN, care a menționat despre importanța patrimoniului de covoare deținut de muzeu și munca de salvgardare a scoarțelor și covoarelor din instituție.

Evenimentul a atras publicul iubitor al acestei moșteniri remarcabile în domeniul meșteșugurilor populare — țesutul covoarelor. Expozițiile muzeale, masterclassurile, concertele, lansările de carte și mărci poștale au creat o atmosferă de sărbătoare și bucurie a redescoperirii cu mirare a frumuseții moștenirii covoarelor basarabene.

Tehnicile de țesut covoarele de dimensiuni mari — scoarțele, din Republica Moldova și România, au fost incluse în anul 2016 în Lista Reprezentativă UNESCO a patrimoniului cultural imaterial al umanității. Scoarțe noi și vechi sunt demonstrate an de an la Târg, alături alte tipuri de covoare de dimensiuni — lăicere, războaie, păretare, rumbe, macaturi etc.

Acum un veac Nicolae Iorgan și Al. Tzigara-Samurcaș apreciau înalt covoarele din Basarabia, azi Republica Moldova, pentru o stilistică in-

Ecaterina Popescu — meșter popular, specializată în țesutul covoarelor, membră a Uniunii Meșterilor Populari din Moldova, fondatoarea Complexului de Meșteșuguri „Artă Rustică“

Țesătoarea Parascovia Pasat, s. Ustia, r. Glodeni

Țesătoarele Nina Pântea, Ludmila Scutaru, etnograful Corina Rezneac, Lidia Guțu, Mihăileni, Rășcani

Interpreta Suzana Popescu

confundabilă și o bogăție de tehnici și simboluri specifice zonei Moldovei istorice, deosebite de alte zone românești. Covoarele au îmbogățit de veacuri locuințele românilor, au fost plasate pe pereții centrali ai caselor țărănești, mănăstirilor, curților boierești etc., făcând locuința luminoasă și caldă, bucurând ochii și ridicând prestigiul gospodarilor casei. Covoarele au fost martori ai ceremoniilor de familie, nunților, cumetriilor, fiind dăruite ca zestre și făcând parte din pomenile pentru înmormântare. Fiind cea mai apreciată și migăloasă ocupație feminină, deosebit de răspândită, țesutul covoarelor a s-a dezvoltat datorită multor generații de femei, care au cizelat un tezaur de simboluri și ornamente caracteristice vieții spirituale a neamului nostru.

În ultimele decenii acest meșteșug a intrat în sfera pasivă a culturii. Încă în anii 1990, când a început exodul masiv de covoare din actuala Republica Moldova, țesutul covoarelor a fost abandonat, lăsând loc noilor covoare de fabrică.

În prezent, țesătoarele, majoritatea în etate, țes covoare pentru necesitățile proprii, dar interesul celor tineri pentru această moștenire nu mai este ca altă dată. Totuși, există meșteri populari în vechile centre de țesut de la noi din țară, care țes covoare remarcabile, în diferite tehnici și pentru diferite necesități, și care depun un efort pentru ca acest meșteșug să nu dispară. Meșteșugul necesită salvgardare urgentă.

În acest context, „Târgul Național al Covorului“ are scopul de a familiariza cetățenii cu activitatea recentă a meșterilor țesători de covoare din raioanele țării, de a educa publicului chișinăuian respectul față de arta țeserii de covoare, de a crea o piață de

Țesătoarele din s. Ciobalaccia, r. Cantemir și Slobozia Mare, Cahul

covoare în capitală, de a familiariza cu moștenirea de scoarțe și covoare basarabene din patrimoniu muzeal, țesute până la al Doilea Război Mondial, cu ornamente geometrice și florale originale create în acest spațiu cultural.

Târgul a fost un excelent moment pentru muzeografi, care au demonstrat varietatea covoarelor și stilul propriu inconfundabil al acestor țesături. Astfel, în cadrul evenimentului a avut loc vernisajul Expoziției „**Salvgardarea scoarțelor valoroase: restaurare și replicare**“, organizată de Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală. Expoziția a conținut o serie de covoare vechi din colecția Muzeului, restaurate în ultimii ani, precum și replicile confecționate în cadrul Complexului de Meșteșuguri „Arta Rustică“ din satul Clișova Nouă, raionul Orhei, condus de meșterul popular Ecaterina Popescu.

La eveniment a fost lansat Catalogul **„Textile de interior din lână țesute în multe ițe“ (Chișinău, Editura „Lexon-Prim“, 2022)**, semnat de cercetătoarea Maria Ciocanu.

Târgul Național al Covorului promovează creația meșteriței care țes covoare în prezent. Astfel, la eveniment au fost invitate cele mai cunoscute grupuri familiale și centre de țesut scoarțe și covoare, precum cele din satele Clișova Nouă și Tabăra, r. Orhei — de la Complexul de Meșteșuguri Tradiționale „Artă Rustică“, condus de meșterul popular Ecaterina Popescu; grupul familial condus de Ludmila Scutaru, s. Mihăileni, r. Râșcani; Glicheria Leonte și Ioana Lăzărescu, s. Ignăței, r. Rezina; Tatiana Popa, Muzeul „Casa Părintească“, s. Palanca, r. Călărași; Natalia Crudu, s. Ciobalaccia, r. Cantemir; Parascovia Pasat, s. Ustia, r. Glodeni, Ana Mărjineanu, or. Strășeni etc.

Complexul de Meșteșuguri Tradiționale „Artă Rustică“

Ansamblul „Moștenitorii“, mun. Chișinău, cond. Valeriu Chiper

La Târg au participat 24 meșteri populari care creează obiecte meșteșugărești de diferite genuri, evidențiind astfel originalitatea și creativitatea românilor și adeziunea pentru creația populară.

Ansamblul folcloric „Mocănașii“, s. Slobozia Mare, cond. Nicolae Arbuz

Țesătoarele și copiii învățăcei de la Complexul de Meșteșuguri Tradiționale „Artă Rustică“, conducător Ecaterina Popescu, au prezentat pe parcursul evenimentelor masterclassuri la diferite procedee de prelucrare a lânii și la țesutul covoarelor. Au jucat un covor gata finisat și scos de pe războiul de țesut, un vechi obicei autohton.

Vizitatorii s-au putut delecta cu un program muzical, prezentat de Suzana Popescu, Tudor Ungureanu, Ansamblul „Ștefan Vodă“ și cetele de colindători: „Moștenitorii“ de la Liceul Teoretic „Lucian Blaga“, mun. Chișinău, „Dumbrava verde“ din or. Strășeni, „Mocănașii“ din s. Slobozia Mare, r. Cahul, „Haiducii“ din r. Rezina, „Baștina“ din or. Fălești etc.

LARISA PETCU, BIBLIOTECAR, BPR „PETRE ȘTEFĂNUCA" IALOVENI

Mihai Eminescu — geniu al poeziei românești

A devenit deja o tradiție ca luna ianuarie să fie dedicată celui mai mare poet român, geniului literaturii române şi universale – Mihai Eminescu. Numele lui rămâne veşnic în timp, el fiind Luceafărul ce ne călăuzeşte şi ne veghează destinul. An de an ne adunăm în incinta Bibliotecii Publice Raionale „Petre Ştefănucă" pentru a-l comemora, ai aduce elogiu şi ai aprecia valoarea sa de creator.

Pe data de 13 ianuarie 2023 Biblioteca Publica Raionala „Petre Ștefănucă" a dat start Eminescienei — 2023`dedicate Marelui Poet National

— Mihai Eminescu, organizând Medalionul muzical-literar cu genericul „Mihai Eminescu — geniu al poeziei românești" dedicat celor 173 ani de

la naștere (moderator dna Larisa Petcu, bibliotecar, oficiul împrumut la domiciliu), la care au fost prezenți elevii claselor a XI-A, XI-B și a V-a a Liceului teoretic „Petre Ștefănucă", profesoara de limba și literatura română dna Ana Ungureanu, care ne-a transferat în lumea miraculoasă a liricii eminesciene, prezentând un recital de poezie de excepție. Lirica lui Eminescu e acel buchet de poezii pururea proaspete, stropite de roua dimineții, luminate de sclipirea lunii și scăldate în răcoarea izvoarelor.

Și pentru că Mihail Eminescu nu a fost doar un poet genial, dar și un cântăreț al iubirii și durerii, am savurat magia romanțelor în interpretarea deosebită a elevelor Alexandrina Ionaș, Diana Ozarenschi și Adela Popov (profesoara de canto dna Olesea Gaitur), Școala de arte Ialoveni.

La activitate a fost prezentă dna Snejana Crucerescu, specialist principal, Secția cultură Ialoveni, care a venit cu cuvinte de lauda la adresa elevilor și profesorilor, dar și cu prezenturi pentru dascălii, care i-au ghidat pe elevi în lumea fascinantă a poeziei eminesciene. Evenimentul s-a finisat cu înmânarea Diplomelor de merit profesoarelor, doamnelor Ana Ungureanu și Olesea Gaitur din partea directorului, BPR „Petre Ștefănucă" dna Valentina Plămădeală.

Omagiul adus acestei mari personalități sunt întotdeauna o sărbătoare de suflet, de conștiință și înaltă simțire românească. Dar ori de câte ori nu l-am sărbători pe Eminescu avem prilejul de a o sărbători pe cea, care a fost Veronica Micle, căci așa a

vrut Dumnezeu, să vină pe lume în același an ambii — 1850 și să plece în lumea celor drepți tot într-un an — 1889.

Ei rămân pentru noi valuta forte a neamului românesc, ne adună de unde am fi, în ei sunt toate potențele noastre. Purtăm în sufletele noastre dimensiunea Eminescu, aici, unde suntem la porțile latinității. Creația lui Eminescu depășește frontierele, fiind tradusă în peste 60 de limbi. Operele lui M. Eminescu le găsim în fiecare bibliotecă din țară, dar chiar și peste hotarele ei. Opera geniala a lui Eminescu va dăinui peste veacuri, cu el vom dăinui și pe parcursul secolului XXI.

ELENA CULIN, BIBLIOTECII PUBLICE S. CAPLANI

... Eminescu...

Eminescu înseamnă vers,
Inspirat de Univers !
Luceafăr al poeziei,
Mandatar al veşniciei!

Luna ianuarie pentru Biblioteca Publică s. Caplani a fost plină cu evenimente culturale. Aceasta luna a fost dedicată celui mai mare poet român Mihai Eminescu.

În biblioteca sa organizat un recital de poezie, cântece dedicate Marelui Poet cu genericul „Mihail Eminescu — bijutier al cuvântului matern". Cu o mare plăcere participanţii au vorbit despre biografia şi operele poetului. De-a lungul timpului, poeziile lui au încântat şi au inspirat o mulţime de oameni să cânte pe versurile Eminesciene.

Cu aceiaşi dragoste au interpretat cântece pe versurile lui Eminescu — „Pe lângă plopii fără soţ" ş.a. de către Ansamblu „Ţărăncuţa" din sat .

În această lună, Biblioteca a fost gazdă a două proiecte. Evenimentul organizat în cadrul Proiectului „Suport comunităţilor moldoveneşti în găzduirea refugiaţilor ucraineni" implementat de Agenţia de Cooperare Internaţională a Germaniei GIZ şi AO Asociaţia pentru Abilitarea Copilului şi Familiei „AVE Copiii" cu suportul financiar al Ministerului Federal German pentru Cooperare Economică şi Dezvoltare .

Cu genericul — „Tradiţii şi obiceiuri de Sfântul Vasile cel Mare" Şezătoare care aminteşte de şezătoare de altădată s-au adunat copii îmbrăcaţi în haine tradiţionale , realizând lucrări de croşetat si tricotat .Copii au colindat şi au urat. Recital de poezie şi ghicitori .Am povestit despre obiceiurile şi tradiţile din localitatea noastră.

Şi al doilea eveniment cu genericul — „Pace-n lume, Pace-n suflet". Copii din localitate şi copii refugiaţi din Ucraina au făcut-o într-un mod distractiv, ca pe un joc. Au desenat şi au colorat la tema dată. Au mai recitat poezii , cântece despre pace . O modalitate bună de a încuraja copii să deseneze este de a crea un spaţiu în care să facă acest lucru şi să-şi expună desenele .

Iar după fiecare activitate copii au fost serviţi cu dulciuri şi un ceai călduţ oferit cu suportul financiar al Ministerului Federal German pentru Cooperare Economică şi Dezvoltare BMZ

Vreau să aduc sincere mulţumiri acestui proiect şi la toţi participanţii, partenerilor meşterul popular Vasilisa Maxian, A. Calalb, Ansamblului „Ţărăncuţa".

ANATOLIE PLĂCINTĂ, PROFESOR DE INSTRUMENTE AEROFONE,
ȘCOALA DE ARTE „TEODOR NEGARĂ", OR. OCNIȚA

Chemarea muzicii

Nichita Stănescu definește această artă ca fiind „un răspuns căruia nu i s-a pus nici o întrebare". Momente când ea, muzica, ne cheamă irezistibil, când răsună foarte viu în interior fragmente întregi din ea, cerând s-o asculți…Parcă zicându-mi:" Ascultă-mă, te rog, nu mă lăsa singură". „Cu muzica poți discuta, ca cu o ființă iubită" — zice George Balan. Are dreptate. Se vor găsi oare mulți oameni a căror amintiri răscolitoare, frământări, evenimente să nu fie legate de muzică? Unii au îndrăgit muzica,cântecul când abia au început să perceapă obiectele din jurul său. Altora ea le-a venit în ajutor la vârsta mai înaintată, devenind ca prieten nedespărțit. Unora le plac cântecele și dansurile populare, alții sunt atrași de genurile muzicii clasice așa ca: simfonie, operă, balet etc. Probabil nu e de mirare, că muzica este considerată ca unul din genurile de artă cele mai îndrăgite și iubite de popor.

Dreptul la învățătură este consfințit în Articolul 35 a Constituției Republicii Moldova. În Articolul 35 aliniatul 1 se spune că: Dreptul la învățătură este asigurat prin învățământul general obligatoriu, prin învățământul liceal și prin cel profesional, prin învățământul superior, precum și prin alte forme de instruire și de perfecționare. Tot în articolul 35 aliniatul 9 se spune că: dreptul prioritar de a alege sfera de instruire a copiilor revine părinților. În Codul Educației Articolul 5 se spune că: Educația are ca misiune, satisfacerea cerințelor educaționale ale individului și ale societății. O misiune importantă din mulțimea pe care le are Educația este și Dezvoltarea culturii naționale.

Școlile de muzică și de Artă pentru copii sunt tot o parte componentă a sistemului educațional. Ele sunt aduse de a asigura dreptul copilului la educație în domeniul muzicii, dansului, teatrului, artelor plastice și altele. Arta interpretativă în țara noastră a crescut considerabil în ultimii ani. Factorul determinant care a dus la această creștere este noul repertoriu artistic, care pune noi sarcini de ordin tehnic, artistic și emoțional în fața interpreților.

Profesorii instituțiilor de resort își dezvoltă competențele profesionale prin stagii și cursuri de formare continuă, pentru a presta un proces educațional de calitate. Împreună cu toți lucrătorii frontului cultural sunt chemați să contribuie la accelerarea creșterii potențialului spiritual al societății noastre. Cerințele mari privind pregătirea cadrelor în domeniul culturii apare necesitatea înzestrării mai amplă a școlilor primare și liceelor de muzică cu material metodologic. Școlile de muzică și de Artă pentru copii duc o mare lipsă de material metodologic, de aceia orișice articol în care profesorii își expun experiența sa capătă pe parcursul activității sale un suport metodologic reușit.

Acest articol are menirea de a călăuzi și de a da un ajutor concret acelora care activează ca pedagogi și doresc să studieze mai aprofundat „secretele" și problemele artei interpretative la instrumentele de suflat, totodată evidențiind rolul primordial în formarea personalității viitorilor interpreți și pedagogi de muzică. Sunt abordate teme referitoare la teoria procesului de instruire și însușire a artei interpretative, sunt oglindite momente practice de bază a metodicii de instruire, conține un material dedicat nemijlocit lucrului și sarcinilor principale ale pedagogului, rezolvării problemelor în procesul de educare muzical-estetică a elevilor. În afară de aceasta multe teme pot fi folosite și în procesul de studiu în cercurile de auto activitate artistică și de auto deducție, servind drept călăuză în rezolvarea problemelor de instruire și educare estetică a tinerilor interpreți.

Metodica studierii muzicii la instrumentele de suflat este o parte integră a științei pedagogice muzicale.

Ea prevede procedeele generale de studiere a muzicii la diferite instrumente de suflat. Această metodică a luat naștere și s-a dezvoltat treptat , odată cu apariția instrumentelor muzicale și evoluția lor constructivă. Fiecare generație de muzicieni dotați, interpreți eminenți și pedagogi experimentați au depus rezultatele muncii sale zilnice și practicii cotidiene în această știință , îmbogățind-o cu date și nuanțe noi. Dezvoltarea metodicii de instruire muzicală la instrumentele de suflat se prezintă ca un proces istoric îndelungat.

Practicarea la instrumentele de suflat există de mult, însă o răspândire mai mare ea a căpătat-o în a doua jumătate a secolului al XIX-lea în legătură cu deschiderea școlilor muzicale, profesionale. Apariția conservatoarelor și liceelor de profil muzical au pus începutul sistematic al pregătirii cadrelor profesionale de interpreți și pedagogi la toate specialitățile, concomitent și la instrumentele de suflat. Numărul acestor instituții era destul de modest în comparație cu cerințele, iar insuficiența asistenței materiale din partea statului și plății prea mari pentru învățătură făceau ca toate aceste dificultăți să împiedice evoluția științei muzicale și metodicii ca parte integră a ei.

Necătând la toate dificultățile, care se întâlneau pe la începutul secolului XX din șirul de absolvenți al liceelor și conservatoarelor se evidențiază un grup de muzicieni-suflători, care datorită sârguinței și neostenitei lor activități devin interpreți renumiți și pedagogi de vază. Căpătând studii muzicale acest grup de muzicieni au făcut un mare pas inainte în ceea ce

privește evoluția artei interpretative și pedagogiei la instrumentele de suflat. Mulți din ei au fost și autorii primelor metode progresiste de instruire la instrumentele de suflat.

În metodele sale ei propagau următoarele principii:

a) De a supune tehnica interpretativă problemelor dezvăluirii chipului artistic al pieselor muzicale;
b) De a intona perfect, clar și expresiv, după principiul de a cânta la instrument cu vocea;
c) De a cânta cât se poate de simplu și liber, fără eforturi exagerate.

Aceste principii au căpătat o răspândire largă în anii inter și postbelici. O însemnătate deosebită a avut, tot în anii aceștia, schimbarea metodelor instrumentale vechi, înnoirea programelor de studiu și apariția literaturii metodice pentru instrumentele de suflat.

Tendința pedagogiei muzicale, este de a pătrunde tot mai profund în problemele nerezolvate, de studiere a artei interpretative la instrumentele de suflat. Scopul principal constă în a trezi interesul tinerilor interpreți și pedagogi față de țelul principal al studierii metodicii, de a cânta la instrumentele de suflat.

Pentru obținerea rezultatului dorit studierea metodicii trebuie împărțită în 3 capitole principale:

1. Teoria interpretării
2. Întrebările de bază ale metodicii instruirii
3. Problemele pedagogice de educare a elevilor.

Teoria interpretării

Interpretarea muzicală la instrumentele de suflat depinde de activitatea psihico-fiziologică a interpretului. Interpretul trebuie să dispună de un șir de simțiri ca: văzul, auzul, memoria, simțul ritmic, simțul caracterului piesei muzicale interpretate etc. Anume aceste componente psihico-fiziologice determină toate dificultățile tehnicii muzicale interpretative.

Procesul interpretării la instrumentele muzicale la fel ca și orice lucru din viața și activitatea omului, cuprinde un șir de componente: vizuale, auditive,emoționale, de mișcare a mușchilor etc.

Procesul de apariție a sunetului la instrumentele de suflat decurge în câteva etape strâns legate între ele;

1. Nota pe portativ
2. Aprecierea calităților notei
3. Mișcarea mușchilor
4. Mișcarea aparatului interpretativ
5. Apariția sunetului
6. Analiza auditivă.

Acesta este procesul psihico-fiziologic de apariție a sunetului la orice instrument muzical. Deci după cum am stabilit mai sus, apariția sunetului la instrumentele de suflat conține un șir de componente.

1. Imaginația vizual — auditivă
2. Respirația interpretativă
3. Lucrul mușchilor buzelor
4. Lucrul mușchilor limbii
5. Analiza auditivă sistematică.

Toate aceste componente sus numite sânt strâns legate între ele, prin activitatea mușchilor și sistemului nervos al interpretului, formând așa — zisul aparat interpretativ.

Trebuie să ne dăm seama că fârâ dezvoltarea paralelă a tuturor componentelor (auzului muzical, aparatului interpretativ, respirației, mai cu seamă a expirației faza a doua a ei, etc.) interpretul la instrumentele de suflat nu va obține succese în formarea și dezvoltarea aparatului interpretativ.

Pentru redarea caracterului muzicii folosim toate mijloacele de interpretare pe care le putem împărți în 3 grupe:

1. Calitatea sunetului (timbrul, intonația, vibrato, etc.)
2. Mijloacele tehnice: tehnica respirației, tehnica mișcării buzelor și limbii, mișcarea rapidă a degetelor etc.
3. Mijloacele muzicale generale din care fac parte: frazele, motivele muzicale, dinamica, ritmica, aplicătura, hașurile, etc.

Trebuie de avut în vedere că toate aceste mijloace în timpul interpretării joacă un rol hotărâtor, deoarece sunt strâns legate și coordonate între ele. De exemplu: sunetul, tehnica interpretării ori dinamica nu pot reda caracterul piesei muzicale fiecare separat. Dintre mijloacele tehnice de interpretare un rol important îl joacă și respirația. Profesorul N. Platonov în lucrarea sa „Întrebările metodicii studierii interpretării la instrumentele de suflat“ scrie: „Respirația împreună cu limba interpretului la instrumentele de suflat îndeplinește aceiași funcție ca arcușul interpretului la instrumentele cu coarde“. Pentru a adapta respirația la interpretarea muzicală e necesar antrenamentul sistematic,deoarece respirația în timpul interpretării, spre deosebire de cea obișnuită are multe calități specifice. Așa bunăoară in timpul interpretării la instrumentul de suflat inspirația decurge rapid și energic. În schimb expirația este lină, regulată, treptat accelerată ori treptat diminuată. Respirația corectă în procesul interpretării la instrumentele de suflat joacă un rol foarte important. Practica a dovedit că unii suflători cu respirația incorectă nu pot atinge un nivel înalt în arta interpretativă.

Interpreții la instrumentele de suflat se folosesc de trei feluri de respirație:

1. **Respirația toracică.** La acest tip de respirație iau parte plămânii (parte de sus), coastele de sus ale pieptului.
2. **Respirația abdominală.** La acest tip de respirație iau parte plămânii (partea de jos), diafragma și coastele de jos.
3. **Respirația mixtă.** Această formă de respirație este alcătuită din suma celor două tipuri sus-numite. Această respirație este considerată cea mai optimă în procesul interpretării la instrumentele de suflat.

Un alt mijloc de interpretare nu mai puțin important îl reprezintă ***tehnica buzelor***. De ea depinde calitatea sunetului și intonația precisă. Tehnica mișcării limbii, respirația, „tehnica buzelor“, mișcarea rapidă a degetelor fac parte din mijloacele de interpretare la instrumentele de suflat. Este necesară o dezvoltare tehnică a fiecărui component separat și o strânsă coordonare între ele. Paralel cu mijloacele tehnice de interpretare o mare însemnătate o au mijloacele muzicale generale:construcția frazelor și motivelor, interpretarea hașurilor, dinamica, ritmica, aplicatura, etc.

Am vorbit despre caracteristica generală a apariției sunetului și des-

pre **rolul auzului** în analiza sunetelor — o verigă centrală în procesul interpretativ. Omul cu auz muzical are capacităţi specifice, de a memoriza, a-şi imagina şi a reproduce cu vocea sau la instrument un sunet sau un motiv anumit. În practică auzul muzical este de două feluri: relativ şi absolut. Auzul muzical **relativ** îl ajută pe muzicant să stabilească înălţimea sunetului numai în comparaţie cu alte sunete de acum cunoscute. Auzul muzical **absolut** permite de a auzi înălţimea exactă a sunetului.

Metodele de dezvoltare a auzului muzical al interpreţilor la instrumentele de suflat sunt aceleaşi ca şi la ceilalţi interpreţi. Formele generale de dezvoltare a auzului muzical sunt: solfegierea, aprecierea după auz a diferitelor acorduri, scrierea notelor, interpretarea sistematică şi ocupaţia la instrument, transpunerea materialului muzical în alte tonalităţi.

Auzul muzical bine dezvoltat stă la baza dezvoltării memoriei muzicale. Interpretul cu o memorie bine dezvoltată are un şir de priorităţi. El învaţă foarte repede piesele muzicale, se simte sigur pe scenă în timpul interpretării, îndreptându-şi forţele spre redarea cât mai exactă a caracterului muzical al operei.

Memoria muzicală cuprinde un şir de componente: auditive, vizuale, logice, mişcarea musculară, etc.

O mare însemnătate pentru interpret îl au următoarele trei tipuri de memorie:

1. Auditivă — care serveşte ca bază a oricărui domeniu al artei muzicale;
2. Logică — legată de perceperea conţinutului lucrării şi dezvoltării gândului;
3. Mecanică — foarte importantă pentru interpreţii instrumentişti.

La o serie de muzicanţi, precum şi la interpreţii vestiţi, un rol însemnat în procesul memorizării îl are memoria vizuală.

Din propria experienţă de lucru

Procesul pedagogic de studiere a interpretării la instrumentele de suflat începe cu alegerea candidaţilor. Copiii care învaţă în Şcolile de muzică şi de Artă pentru copii, totodată studiază şi în şcolile de cultură generală. Studierea paralelă în două şcoli creează la ei o suprasolicitare fizică şi intelectuală sporită. Nu fiecare elev o poate suporta. În afară de aceasta, interpretarea la instrumentele de suflat cere adăugător o energie fizică sporită, starea sănătăţii trebuie să nu lase de dorit.

Pentru studierea interpretării la diferite instrumente de suflat, e necesar de a alege candidaţi care după dezvoltarea lor şi capacităţile profesionale vor putea studia arta interpretativă la acest instrument. Nu toţi doritorii pot fi primiţi pentru a studia instrumentul îndrăgit. Mult depinde de datele anatomo — fiziologice ale candidatului. Este interzisă primirea persoanelor care au boli profesionale, defecte în aparatul interpretativ (lipsa dinţilor, buzele nesimetrice, dezvoltarea anormală a mâinilor şi degetelor etc.). Dacă candidatul are capacităţi muzicale bune dar are mici defecte în aparatul interpretativ de-i propus pentru studiere un alt instrument muzical.

În dependenţă de dezvoltarea fizică generală a adolescenţilor se propune începerea studierii la instrumentele de suflat de la o vârstă mai fragedă (de la 9-11 ani). Vârsta e legată şi de alegerea instrumentului. Desigur luând în consideraţie dezvoltarea fizică şi psihică accelerată a copiilor în ultimii ani în anumite cazuri, vârsta poate fi şi mai mică decât cea arătată mai sus.

După controlul medical, aprecierea vârstei în faţa pedagogului stă întrebarea principală-alegerea instrumentului. Trebuie de ajutat viitorul interpret să aleagă instrumentul său preferat, adică după toate datele fiziologice să fie apreciat la acel instrument, la care ar putea avea un succes mai mare. Pentru alegerea instrumentului pedagogul trebuie mai profund să analizeze datele anatomo — fiziologice ale candidatului:

a) Forma şi construcţia buzelor. Candidaţii la aşa instrumente din alamă ca baritonul, trombonul, tuba pot fi acei, care au buzele mari, cărnoase deoarece muştiucul e mai mare. La restul instrumentelor de suflat pot fi primiţi candidaţi cu buzele mijlocii.

b) Structura dinţilor şi maxilarelor. Un mare rol îl joacă dinţii, mai cu seamă cei dinainte. E de dorit ca ei să fie drepţi. Însă dacă este vreun candidat talentat, la care dinţii de sus sunt puţin înclinaţi, el poate uşor studia un instrument de lemn, la care-n timpul studierii baza de sus e mai pasivă ca cea de jos.

c) Forma limbii. Orice suflător trebuie să aibă limba (îngustă) normală; să nu fie prea lată şi groasă ca să nu încurce la mişcarea rapidă, deoarece de elasticitatea limbii depinde interpretarea tuturor haşurilor.

d) Structura mâinilor şi degetelor. Pentru a alege instrumentul trebuie de atras atenţie la structura mâinilor şi degetelor.

Interesul personal al elevului faţă de un instrument anumit şi dorinţa lui de a cânta anume la acest instrument, dacă pedagogul n-are motive întemeiate pentru a împiedica dorinţa candidatului, cererea trebuie satisfăcută. Nu întotdeauna elevul la începutul studierii îşi scoate la iveală cunoştinţele şi aptitudinile. Numai după o perioada de 6 luni pedagogul va determina definitiv alegerea corectă a instrumentului.

În practica interpretării la instrumentele de suflat o răspândire largă îl are termenul **poziţia.** Scopul poziţiei este de a obţine cât mai bune rezultate în timpul interpretării, totodată cheltuind cât mai puţină energie din partea interpretului. Când poziţia este raţională funcţiile aparatului interpretativ al muzicantului (respiraţia, lucrul buzelor, degetelor etc.) decurg normal fără încordare, ceea ce-i ajută interpretului să obţină rezultate bune. Poziţia nu e un lucru de neschimbat. Principalul ţel pe care-l caută muzicanţii în schimbarea poziţiei este tendinţa de a obţine o tehnică rapidă şi liberă de interpretare. Practica interpretării ne dovedeşte că pentru a obţine o poziţie mai raţională trebuie de respectat următoarele reguli:

a) Poziţia justă a capului. Capul totdeauna trebuie ţinut drept, fără a-l înclina în părţi, în sus sau în jos, deoarece orice abatere de la normă se răsfrânge incorect asupra poziţiei normale a buzelor şi

în cele din urmă acţionează negativ asupra schimbării direcţiei mişcării curentului de aer, totodată schimbând brusc calitatea sunetului.

b) Poziţia corectă a corpului. Corpul în timpul interpretării, la fel ca şi capul trebuie ţinut drept şi atunci când interpretul stă în picioare, şi atunci când şede pe scaun.
c) Poziţia corectă a mâinilor şi degetelor. Mâinile, coatele trebuie să fie libere şi nealipite de corp, deoarece alipirea duce la încordare, degetele trebuie puţin încovoiate (în semicerc). Această poziţie a degetelor e mai comodă şi le dă posibilitatea de a se mişca mai uşor.
d) Poziţia picioarelor în timpul interpretării. În timpul interpretării în picioare, ele trebuie să ia o aşa poziţie, care să-i dea corpului un punct de sprijin ferm. Mai comodă este acea poziţie la care un picior stă puţin într-o parte ori înainte faţă de celălalt. Nu se recomandă pe scaun de pus un picior peste celălalt.
e) Poziţia instrumentului. Poziţia corectă a instrumentului în timpul interpretării ajută la obţinerea tehnicii interpretării. Legea principală a poziţii instrumentului este libertatea interpretului în timpul interpretării.

Practica interpretării ne dovedeşte că asupra poziţiei trebuie de lucrat mai mult la etapa iniţială. Aceasta e necesar deoarece începătorul foarte uşor se deprinde să cânte în poziţii greşite ceea ce-i va fi foarte greu pe urmă să corecteze. Cele mai dese greşeli la începători sunt legate de ţinerea incorectă a instrumentului, poziţia greşită a mâinilor, degetelor, capului. E necesar ca de la început să se atragă o atenţie deosebită la toate neajunsurile, pentru a stabili o poziţie corectă. Pentru aceasta e necesar ca elevul să cunoască nu numai poziţiile teoretic, însă şi să le însuşească practic. Totodată pedagogul trebuie să controleze sistematic însuşirea poziţiei de către elev.

Începerea studierii la instrumentele de suflat urmăreşte scopul creării unei baze muzicale stabile, după care elevul îşi va dezvolta cunoştinţele. Pentru a şti de unde şi cum trebuie început procesul studierii e nevoie de verificat capacităţile şi posibilităţile elevului, orizontul lui general de dezvoltare în domeniul muzicii, literaturii şi altor genuri din sfera artelor frumoase. După controlul capacităţilor muzicale şi stării sănătăţii pedagogul trebuie să înceapă lucrul concret de studiere a specialităţii alese. De la primele lecţii elevul face cunoştinţă cu instrumentul pe care urmează să-l studieze, i se povesteşte istoria instrumentului, părţile componente, regulile de îngrijire şi comportare cu instrumentul. Profesorul ilustrează practic interpretarea la instrument prin interpretarea unor piese care va ridica interesul elevului faţă de studierea acestui instrument. Paralel cu studierea instrumentului e necesar de studiat şi teoria elementară a muzicii. Aplicatura ori digitaţia trebuie studiată treptat. La studierea oricărui instrument trebuie de ţinut seama ca elevul să dovedească să însuşească materialul, deoarece executarea „seacă“ (exerciţii, game, studii) şi supra încărcarea cu acest material poate să-l plictisească şi în rezultat el poate pierde interesul de a studia. Cum numai elevul a însuşit poziţia, obţinerea sunetelor în diapazonul mediu, pedagogul trebuie să includă în procesul studierii material artistic: piese mici, dansuri, cântece, melodii pe care elevul uşor le poate învăţa. Aceasta-i va ajuta elevului să însuşească în complex: sunetul frumos şi expresiv, timbrul clar şi strălucitor, dezvoltarea îndemânării tehnice şi memoriei muzicale.

La alegerea pieselor şi studiilor pedagogul trebuie să ţină cont de momentele principale ca:

1. Scopul principal al etapei de studiere.
2. Gradul dezvoltării muzicale a elevului.
3. Nivelul îndemânării tehnice a elevului.

De aici reiese că toate problemele care sunt însuşite de către elevi în procesul studierii trebuie să corespundă cu posibilităţile şi capacităţile lui. În lucrul cu elevii începători o mare însemnătate o are organizarea corectă a lecţiilor şi anume:

a) Deprinderea elevului de a lucra asupra sunetului,
b) Deprinderea însuşirii tehnicii interpretative elementare la instrument,
c) Dezvoltarea deprinderilor de a interpreta piesele muzicale liber, expresiv.

Lucrul asupra sunetului trebuie început de la primii paşi şi anume de la primele lecţii pedagogul trebuie să ceară de la elev interpretarea curată şi lină a fiecărui sunet aparte.

Pentru obţinerea sunetului frumos, moale, melodios trebuie îndeplinite sistematic următoarele exerciţii de executare a:

a) notelor prelungite,
b) gamelor şi studiilor într-un tempo rar,
c) pieselor lente.

Aceste exerciţii întăresc musculatura buzelor, respiraţia, făcând sunetul frumos şi intonaţia perfectă. Conţinutul de bază al lecţiei îl constituie exerciţiile, studiile, piesele, mijloacele tehnice şi alt material ilustrativ. Lucrul pedagogilor cu elevii claselor primare trebuie să fie bazat pe principiul complexităţii, studierii de la simplu la compus. Chiar de la primele lecţii elevul trebuie să înveţe conştient materialul muzical, atent să citească textul, să asculte ce interpretează el însuşi, să analizeze dificultăţile tehnice, sistematic să-şi ridice cerinţele faţă de calitatea sunetului la instrument, atacul sunetului, intonare etc. Dezvoltării tehnicii interpretative trebuie să-i fie supusă problema principală-capacitatea elevului de a reda conştient, întocmai caracterul lucrărilor muzicale studiate. În clasele primare se dă o mare atenţie poziţiei corecte a buzelor şi respiraţiei în timpul interpretării, care stau la baza studierii instrumentelor de suflat.

Odată cu dezvoltarea capacităţilor muzical-interpretative ale elevilor se lărgeşte şi repertoriul lor. În planul de lucru se introduc lucrări muzicale de formă mare (concerte, sonate, suite, variaţiuni, fantezii, rapsodii etc.). Participarea sistematică la concerte, serate tematice, concursuri şi festivaluri contribuie la ridicarea nivelului interpretativ şi interesului elevilor de a se ocupa mai mult la instrument.

La fel de folositoare sunt și așa forme de studiere ca lecţiile de interpretare în ansamblu, în diferite orchestre (de fanfară, de estradă). Atenţia pedagogului trebuie să fie concentrată la corectarea neajunsurilor observate la elev, contribuind la dezvoltarea armonioasă a posibilităţilor și talentului. Totodată o atenţie deosebită trebuie atrasă la dezvoltarea iniţiativei creatoare și independente. În procesul studierii interpretării la instrumentele de suflat, pentru creșterea nivelului interpretativ un rol important îl are lucrul de sine stătător al elevului. La fiecare elev acest lucru începe de obicei dimineaţa cu un complex de exerciţii. Pentru orice interpret la instrumentele de suflat e tradiţională începerea exersării cu note lungi, terminând cu interpretarea gamelor în diferite formule ritmice, intervalelor și hașurilor, studiilor și pieselor. În literatura metodică tot mai des se vorbește despre metodele raţionale și practicarea exerciţiilor zilnice după un sistem anumit. Fiecare elev trebuie să aibă sistemul său după care exersează propus de profesor. La formarea acestui sistem profesorul trebuie să ţină cont de capacităţile fiecărui elev în parte și de principiul de la simplu la compus. Am menţionat că pentru elevii ce studiază în școlile de muzică și Artă pentru copii sarcina fizică și intelectuală este sporită, de aceia profesorul e de dorit să apeleze la părinţi mai ales în clasele mici. Părinţii trebuie să ţină sub control ca copilul să exerseze cel puţin 30 min-1 oră pe zi dimineaţa. Dimineaţa aparatul interpretativ e odihnit și exersând îl readucem în funcţiune. Exersarea de dimineaţă are un mai mare efect ca exersarea de după amiază. Datorită exersării zilnice la instrument după un sistem anumit cresc rezultatele obţinute prin însușirea diferitelor metode tipice ale tehnicii interpretative.

Cât timp trebuie să se ocupe elevul de sine stătător?

Mulţi interpreţi la această întrebare răspund: „Cu cât mai mult cu atât mai bine“. În practică această „logică“ nu este corectă, deoarece interpretarea la instrumentul de suflat este legată de un șir de componente care cer efort fizic. De aceia fiecare interpret trebuie să respecte regimul lecţiilor și lucrul de sine stătător care-i va asigura dezvoltarea tehnicii interpretative fără a dăuna sănătăţii. Așa sistem de exersare îi ajută interpretului să dezvolte voinţa, care este totdeauna legată de capacităţile lui individuale: gradul de pregătire, starea funcţională a aparatului interpretativ etc.

Unul din momentele mai importante este aprecierea calităţii dintre lucru și odihnă în timpul interpretării. Elevilor începători li se recomandă să facă repaus mai des decât acelora cu experienţă. Însă și primilor și celor din urmă li se recomandă să ţină cont de o regulă generală — la primul semn de oboseală trebuie de întrerupt interpretarea la instrument și de odihnit.

Pentru a deveni interpret profesionist fiecare muzicant trebuie să-și cultive deprinderea de a studia conștient materialul muzical. De obicei, interpretul la orice instrument muzical deosebește următoarele două aspecte ale materialului:

a) instructiv — ce include diferite exerciţii, game și studii,
b) artistic — ce include diferite creaţii muzicale, piese cu acompaniament la pian, ansambluri de cameră, lucrări orchestrale.

Greutăţile specifice ale procesului de instruire sunt strâns legate de capacităţile individuale ale elevului, de capacităţile lui profesionale, gradul de avansare. Toate aceste greutăţi cer ca pedagogul să diferenţieze atitudinea sa faţă de fiecare elev, pentru a alege mijloacele și metodele de studiere. Necitând la faptul că repertoriul pedagogic pentru instrumentele de suflat în ultimii ani s-a îmbogăţit considerabil cu noi lucrări de diferite genuri (concerte, sonate, suite, variaţiuni etc.) totuși se simte neajunsul în literatura pedagogică, la multe instrumente. Lipsa se simte în repertoarul de muzică moldovenească, care cere o activitate mai intensă din partea muzicienilor și interpreţilor profesioniști din republica noastră. Aceasta se referă atât la lucrările muzicale artistice, cât și la materialul didactic, mai cu seamă la studii. Totalizând repertoriul pedagogic pentru instrumentele de suflat, putem constata că sunt încă multe goluri, care trebuie neapărat completate. Fără îndoială suntem siguri de faptul că pedagogii și interpreţii la instrumentele de suflat, prelungind tradiţiile naţionale, vor rezolva cu succes aceste probleme, contribuind la ridicarea nivelului metodic de interpretare la instrumentele de suflat.

Problemele pedagogice de educare a elevilor.

Un rol deosebit în educaţia muzical-estetică a instrumentiștilor îl are și documentaţia didactică și sarcinile pedagogului. Controlul frecventării și reușitei, alcătuirea planurilor individuale de lucru au o importanţă colosală în creșterea și dezvoltarea continuă a elevilor. Forma principală de fixare și control a frecventării și reușitei de către elevi a lecţiilor de specialitate și celor înrudite cu ele se face prin notarea în registre speciale. În afară de clasele absolvente la sfârșitul primei jumătăţi a anului de învăţământ examene nu se prevăd, dar se petrec în schimb concerte academice conform planului de studii și se apreciază cu note nivelul și calitatea programelor interpretate, iar la sfârșitul anului se petrec examene de promovare la care elevii interpretează la instrumentele lor piese artistice, din cele ce au fost însușite. De menţionat că notele primite la examenul de promovare nu influenţează la nota anuală. Conform planului de lucru în a doua jumătate de an, se desfășoară colocviile tehnice, la care elevii interpretează game și studii. Se desfășoară aceste colocvii înaintea examenelor de promovare, ca la aceste examene să fie interpretate numai piese artistice. Colocviile tehnice sânt apreciate prin „a susţinut“ sau „nu a susţinut“. La începutul primei și celei de a doua jumătăţi a anului de studii pedagogul de specialitate e dator să alcătuiască planul individual de lucru pentru fiecare elev. Aceste planuri trebuie să conţină, în primul rând, material instructiv (game, exerciţii, studii), care e necesar pentru dezvoltarea tehnicii de interpretare, iar în al doilea rând, material artistic (piese muzicale), care contribuie la dezvoltarea aspec-

tului emotiv al artei interpretative la orice instrument muzical, formarea gustului artistic și estetic.

Planurile individuale deja alcătuite se discută și se întăresc la ședințele secțiilor instrumente aerofone de șeful de studii sau de directorul școlii. La sfârșitul primei jumătăți a anului de studii pedagogul de specialitate notează în registru îndeplinirea planului individual de către elevul respectiv, iar la sfârșitul anului de învățământ îi scrie o caracteristică detaliată conform rezultatului însușirii materialului dat și nivelului de dezvoltare din punct de vedere tehnic și muzical.

Programele examenelor la specialitate pedagogul le prezintă absolvenților la sfârșitul primei jumătăți a anului de studii. Insuficiența, pieselor originale, mai ales pentru începători îl impune pe pedagogul de specialitate să fie în continuă căutare de lucrări noi, apucându-se singur deseori de prelucrarea melodiilor de cântece și dansuri populare, de transcripții pentru instrumentul respectiv a pieselor scrise pentru alte instrumente sau voce. În afară de registru, planul individual de lucru pedagogul mai are un document-orarul lecțiilor individuale, pe care-l alcătuiește împreună cu elevii săi și cu maestrul de concert la începutul fiecărei jumătăți de an de studii.

Orarul lecțiilor individuale la specialitate, ca și toate celelalte documente didactice sunt semnate de pedagogul de specialitate și neapărat întărit de șeful de studii sau directorul școlii. Și-n sfârșit, ultimul document care se referă nu atât la pedagogul de specialitate, cât la elev și părinții lui — *Agenda elevului*, unde pedagogul înseamnă frecventarea de către elev a lecțiilor de specialitate, notează materialul concret dat pentru acasă și nota de apreciere a cunoștințelor obținute. Părinții elevului trebuie permanent să controleze zilnicul pentru a fi la curent cu frecventarea și reușita copilului lor.

Scopul principal al școlilor de muzică și Artă pentru copii constă în educarea și pregătirea cadrelor dotate pentru prelungirea studiilor, în școlile medii și superioare de specialitate. În legătură cu aceasta, în fața corpului didactic și, mai cu seamă, în fața pedagogului de specialitate, conducătorul și educatorul principal al elevului, apare problema responsabilă de formare a gustului estetic fin și capacități interpretative bine dezvoltate. Dezvoltarea culturii artistice a elevului contribuie considerabil la aprecierea mai aprofundată a muzicii și la interpretarea ei la un nivel calitativ înalt. Însă dacă acestui aspect nu i se oferă atenția cuvenită, dezvoltarea muzical-estetică a elevului duce la consecințe negative. Interpretarea pieselor muzicale are o însemnătate deosebită în educarea estetică a elevului, în lărgirea orizontului asupra artei muzicale în genere. Repertoriul artistic trebuie selectat astfel ca el să corespundă nivelului pregătirii tehnice a elevului, capacităților lui muzicale și de asemenea scopului pe care și-l pune în fața sa pedagogul în relațiile sale cu elevul dat la etapa actuală.

Un alt aspect al educației estetice a elevului constă în frecventarea concertelor filarmonice, spectacolelor teatrale, expozițiilor de artă plastică. Cea mai mare impresie o lasă audierea muzicii „pe viu“ în cadrul unui concert filarmonic, când miracolul muzical se naște, crește și se dezvoltă nemijlocit în fața ascultătorilor, contactează cu ei, făcându-i martori oculari a unei irepetabile și mari minuni. Printre diversele mijloace de educare muzical-estetică a elevilor un rol deosebit trebuie să-i revină audierii muzicii în interpretarea marilor maeștri, interpreți la instrumentele de suflat din republica noastră și din țările de peste hotare care pot fi sesizate și vizionate respectiv la radio și pe calculator. Un rol impunător în educarea gustului estetic fin îl mai joacă și concursurile de interpretare muzicală de toate nivelurile (de secție, școlare, interșcolare, zonale, republicane și internaționale) care-s chemate să selecteze, să verifice și să evidențieze tinerele talente, copii dotați și sârguincioși, pentru a forma specialiști lucizi ai zilei de mâine a culturii muzicale a republicii noastre. Participarea la astfel de concursuri prezintă o mare onoare și răspundere care-i mobilează, consolidează din punct de vedere al discipline pe copii și în fond, influențează considerabil asupra procesului educațional. Pentru participarea la astfel de manifestații muzicale se aleg cei mai buni elevi, care iubesc cu toată firea lor una dintre cele mai nobile, dar și mai dificile arte, muzica și studierea ei la instrumentul preferat. Din rândul lor se vor evidenția acei, care, îmbrățișând profesia de muzician pentru toată viața, vor sluji acestei arte cu tot devotamentul. Metodicii muzicale însă îi rămâne eternul rol de a găsi și a propaga noi căi și moduri progresiste de însușire și educare a tinerelor talente -viitorilor promotori ai artei muzicale a scumpei noastre Moldova.

Abonarea la revista „REALITĂȚI CULTURALE”
pentru anul **2023**
poate fi făcută la toate oficiile poștale

ANGELA OLĂRESCU, DIRECTOR, BIBLIOTECA „HRISTO BOTEV"
DANIEL VEREJANU, CERCETĂTOR, PREŞEDINTELE CONSILIULUI DE CONDUCERE AL UIOC

Muzica Olgăi Maţarin-Trudov

În preambulul serii de creație cu genericul „Muzica Olgăi Maţarin-Trudov şi poezia contemporană", doamna Angela Olărescu, directoarea Bibliotecii „Hristo Botev", admirând sala arhiplină ca niciodată, trecu în revistă date din activitatea bogată a doamnei Olga Maţarin-Trudov, profesoară de muzică la Colegiul „Alexei Mateevici" din Chişinău, felicita-o cu prima seară de creație dedicată totalmente Dumneaei.

La primul eveniment literar-cultural cu care și-a început activitatea în acest an Uniunea Internaţională a Oamenilor de Creaţie (UIOC), în colaborare cu Biblioteca „Hristo Botev", poeta Renata Verejanu a anunţat evenimentele mai însemnate din cavalcada pentru anul 2023, apoi vorbi despre meritele protagonistei evenimentului, despre activitatea prodigioasă în afara orelor.

Spectacolul muzical-literar, în stil cenaclist, modern, fără nici un scenariu, fără nici o regie, nimic bătut în ţinte, a curs de la sine, oferind evenimentului mult farmec. Seara de creaţie *„Muzica Olgăi Maţarin-Trudov și poezia contemporană"* începu cu câteva cântece pe versuri de Grigore Vieru, unul după altul interpretate de Corul „Gaudeamus", dirijor Nadejda Gîza, şef catedră al aceluiași colegiu.

Corul de elevi, tineri și domniţe din toate colţurile Moldovei, viitori pedagogi, au surprins prezenţa prin vocile lor curate și senine, îndemnându-ne în lumea unei muzici calde, pline de prospeţimea și adâncimea amiezilor. La pian — însăși compozitoarea Olga Maţarin-Trudov, modestă și zâmbitoare, de parcă în acea clipă ar fi auzit cum curge din ceruri o nouă melodie. Muzica creată de Domnia Sa ne făcea să descoperim o compozitoare cu multă încredere în harul său, în stilul propriu, ce se contura enigmatic.

Apoi Olga Maţarin-Trudov trecu involuntar la alt compartiment, prezentându-se în calitatea de interpretă și compozitoare, propunând un evantai de cântece pentru copii pe versuri de Eugenia Zabulica, Ada Zaporojanu, a altor poeţi contemporani; apoi interpretă cântece în stil popular, scrise pe versuri de Galina Furdui, Ștefan Sofronovici, Geta Lipovanciuc, Victor Ciobanu,… Întro altă tonalitate, alt stil răsună cântecul „O lacrimă", un poem plin de durere, profund filosofic, din care interpreta și compozitoarea a ştiut să evidenţieze, să stoarcă lumină magică. La serata sa de creaţie, doamna Olga Maţarin-Trudov a interpretat cântecul pentru prima dată în duet, împreună cu eleva sa, Doina Martin. Pentru acest cântec, compozitoarea Olga Maţarin-Trudov a obţinut Premiul I şi Trofeul la ediţia din toamna trecută a Festivalului Internaţional de Poezie „Renata Verejanu", secţiunea Compoziţie.

În calitate de poet Olga Maţarin-Trudov a fost prezentată chiar de elevii de la Colegiul „Alexei Mateevici": Maria Caminscaia, Andreea Axenti, Nicoleta Axenti, Vlas Crustina-Constanţa, Marinela Golban… care, după cât de frumos au recitat din poezia profesoarei lor, au adus dovada pe cât de mult o respectă, o adoră pentru tot ce este pentru ei, dar și pentru tot ce face pentru ei. Or, nu puţini elevi de la colegiu au devenit laureaţi la importante concursuri naţionale și internaţionale graţie promovării de către profesoara lor.

Superba și părinteasca atitudine faţă de elevii de la colegiu, faţă de tânăra generaţie, colaborarea rodnică cu poeţii contemporani, dar și pentru talentul său compozitoarea, interpreta și poeta Olga Maţarin-Trudov a fost apreciată de lumea prezentă la eveniment. Vom evidenţia câţiva dintre vorbitori:

Galina Codreanu, Secretarul general al Federaţiei din Moldova a Asociaţiilor, Centrelor și Cluburilor UNESCO a numit-o pe protagonista evenimentului *femeie duminică, un suflet luminos și înzestrat de bunul Dumnezeu cu tot ce e frumos. „Aveţi darul să vă inspiraţi de la fiecare răsărit de soare. Să ne răsfăţaţi, să ne bucuraţi mulţi ani înainte".*

Eugenia Zabulica (poeta sosise special de la Bălți), printre altele mărturisi: Sunt fascinată de muzica auzită, compusă pe versurile mele pentru copii, sunt primele mele cântece, și sunt interpretate cu atâta dăruire de distinsa doamnă Olga Mațarin Trudov. *„Prin cântec doamna compozitoare promovează valorile culturale ale neamului. Este un om forte activ în cadrul UIOC, știe să colaboreze cu toți membrii, și ca o mamă își promovează elevii".*

Jeta Lipovanciuc (poetă): Puterea Divină a dăruito pe doamna Olga Mațarin Trudov cu o calitate nobilă de a crea… Elevii profesoarei de muzică au ce culege din creația dânsei, ei au norocul de un stup plin. *„Doamnă Olga Mațarin Trudov ați adunat în sufletul DVS toate anotimpurile. Fie ca urcușul pe care îl faceți să fie nobil și cu folos".*

Victor Ciobanu (biolog): Un eveniment de suflet, plin de farmecul comunicării tuturor generațiilor: copii, tineret studios, adulți, profesioniști… O seară de voie bună, transmisă prin varietatea muzicală publicului prezent. *„Distinsă Doamnă, depuneți sufletul în tot ce faceți. Aveți lucrări excepționale. Dar cântecul popular vă prinde cel mai bine"..*

Au mai luat cuvântul interpretul Valeriu Mocanu, poeții Iana Baltaga, Petru Hasnaș, Viorica Osipova (Anenii Noi), Ecaterina Iurcu…

În clipa de apogeu a spectacolului, când Olga Mațarin Trudov a interpretat cântecul „Trandafiri pentru mama" (versuri de Iana Baltag) timpul a luat chipul unor clipe feerice în care cei prezenți au fost inundați de emoții magice. Mama compozitoarei, dna Elena Mațarin, prezentă la prima serată de creație a fiicei sale, veni lângă moderator, încercând să cuprindă necuprinsul în bucuria ei de mamă, mulțumindu-i poetei Renata Verejanu pentru promovarea culturii acestui neam, mulțumind la cei care au dăruito pe fiica sa cu cuvinte alese, mulțumind celora care au ales să-și petreacă această seară la întâlnirea cu Olga Mațarin Trudov, redescoperind-o, mulțumind conducerii Bibliotecii „Hristo Botev" pentru o colaborare rodnică cu fiica dânsei. Dna Elena Mațarin, de o viață profesoară de muzică, a recitat o poezie proprie, culegând aplauze frenetice, apoi a cântat împreună cu fiica. Născută într-o familie de intelectuali, *Olga Mațarin-Trudov* urmează visul mamei sale de a fi pedagog în domeniul muzicii. Și vocea fermecătoare și caldă e transmisă de la mama sa, și dragostea de poezie are rădăcinile în casa părintească.

Întru susținerea colegii sale, Olga Mațarin Trudov, profesoară de muzică, dna Olga Mardari, profesoară de arte plastice de la Centrul de Excelență în Construcții or. Chișinău, veni cu un Master-class: *Chipul mamei* în pictură. Participanții au pictat în creion, apoi în acuarelă chipul mamei. Munca creativă a încărcat toată lumea cu entuziasm pozitiv.

S-a încheiat prima serată de creație a poetei, interpretei și compozitoarei Olga Mațarin-Trudov cu lansarea celor trei cărți ale sale: *Colind pentru suflet* (Chișinău, 2012); *Cântec de dragoste și dor* (Chișinău, 2020); *Curcubeu pe portativ: Culegere de cântece și poezii* (Chișinău, 2022), cărți pline cu cântecele sale, cu versuri proprii și note muzicale, dar și cu poezii ale poeților contemporani, alese din cărțile poeților pe care i-a citit foarte atent, și pe versurile cărora a scris muzică. Poeta Renata Verejanu, prezentând cărțile compozitoarei Olga Mațarin-Trudov, a apreciat importanța de necontestat a unor asemenea cărți pentru grădinițe, gimnazii, licee sau colegiile din țară, necesitatea lor în procesul educațional al tinerei generații.

Moderatorul și inițiatorul evenimentului, poeta Renata Verejanu, surâdea plăcut. Or, cei care au norocul să o cunoască pe renumita scriitoare se pot bucura de evenimente culturale deosebite. În sec. XX, prin intermediul Cenaclului „Grai Matern", pe care-l conducea, Renata Verejanu a desfășurat primele Seri (serate) de creație ale Mariei Cebotari, Dumitru Matcovschi, Grigore Vieru, Ion Vatamanu, Gheorghe Malarciuc, Vlad Ioviță, Glebus Sainciuc… cu sala mare a Palatului Sindicatelor arhiplină. În sec. XXI, promovează poeți, interpreți, compozitori, artiști plastici — oameni de creație care fac parte din Uniunea Internațională a Oamenilor de Creație. Aflând că interpreta și compozitoarea Olga Mațarin-Trudov are un număr impunător de cântece compuse pe versurile poeților contemporani, Renata Verejanu i-a propus o seară de creație… care deveni un frumos și original eveniment cultural oferit îndrăgostiților de frumos din țară, și nu doar.

CRISTINA BLANARU

Orientarea pentru carieră în învățământul nonformal și informal — realități, posibilități, perspective

Deseori mă întreb, care este pasul, realizarea sau acțiunea, sau cărui fapt îi datorăm schimbarea spre bine în realitatea severă de astăzi. În repetate rânduri neglijăm educația, ca proces de formare a personalității integre în relație cu lumea, care în toate timpurile a fost arma folosită pentru schimbări istorice. Cred că, doar educația le dă capacitatea și posibilitatea adolescenților și tinerilor de astăzi să îmbunătățească existența și realitatea de mâine.

În pedagogie, această realitate este reflectată cu ajutorul conceptului care definește formele generale ale educației. Acesta se referă la principalele ipostaze prin care educația se poate obiectiva, „pornind de la varietatea situațiilor de învățare și de la gradul diferit de intenționalitate acțională.“[2] Se consideră astfel că, „formele generale ale educației reprezintă modalitățile de realizare a activității de formare-dezvoltare a personalității prin intermediul unor acțiuni și/sau influențe pedagogice desfășurate, în cadrul sistemului de educație/învățământ în condițiile exercitării funcțiilor generale ale educației (funcția de formare-dezvoltare a personalității, funcția economică, funcția civică, funcția culturală a educației).“ (idem)

Altfel spus, toate influențele și acțiunile educative care intervin în viața individului, în mod organizat și structurat (în conformitate cu anumite norme generale și pedagogice, desfășurate într-un cadru instituționalizat) sau, dimpotrivă, în mod spontan (întâmplător, difuz, neoficial), sunt reunite sub denumirea de forme ale educației.

În funcție de gradul de organizare și de oficializare al formelor educației, putem delimita trei mari categorii:

— educația formală (oficială);
— educația non-formală (extrașcolară);
— educația informală (spontană).

Educația nonformală a fost definită de către J. Kleis în 1973, drept „orice activitate educațională, intenționată și sistematică, desfășurată de obicei în afara școlii tradiționale, al cărei conținut este adaptat nevoilor individului și situațiilor speciale, în scopul maximalizării învățării și cunoașterii și al minimalizării problemelor cu care se confruntă acesta în sistemul formal (stresul notării în catalog, disciplină impusă, efectuarea temelor etc.)“. [9]

Educația informală se referă la experiențele zilnice ce nu sânt planificate sau organizate și conduc către o învățare informală. Când aceste „experiențe sunt interpretate de către cei mai în vârstă sau de către membrii comunității ele se constituie în educație informală“ (idem). Educația informală este procesul care se întinde pe toată durata vieții, prin care individul dobândește informații, își formează priceperi și deprinderi, își structurează convingerile și atitudinile, se dezvoltă prin intermediul experiențelor cotidiene.

„Educația nonformală valorifică activitatea de educație/instruire organizată în afara sistemului de învățământ dar și în interiorul acestuia (rolul cluburilor, taberelor elevilor/studenților) sub îndrumarea unor cadre didactice specializate în proiectarea unor acțiuni educaționale, care asigură realizarea corelației subiect/educator — obiect/educat la niveluri de flexibilitate complementare în raport cu resursele pedagogice formale.“ (idem) Coordonatorii acestei forme de educație își joacă însă, mai discret rolurile, sunt animatori, moderatori. Educatorului nonformal i se solicită mai multă flexibilitate și entuziasm, adaptabilitate și rapiditate în adoptarea variatelor stiluri de conducere a activității, în funcție de nevoile și cerințele educatului.

Conținutul și obiectivele urmărite sânt prevăzute în documente special elaborate (Codul educației, Ordine, Regulamente, Planuri, Curriculum și Metodologii, Ghiduri, Hotărâri ș.a.) ce prezintă o mare flexibilitate, diferențiind-se în funcție de vârstă, sex, categorii socioprofesionale, interesul participanților, aptitudinile și înclinațiile acestora. Sânt cuprinse activități care corespund intereselor, aptitudinilor și dorințelor participanților.

O altă trăsătură caracteristică este caracterul opțional al activităților extrașcolare, desfășurate într-o ambianță relaxată, calmă și plăcută, dispunând de mijloace menite să atragă publicul de diferite vârste. Este o formă facultativă de antrenament intelectual care menține interesul participanților printr-o metodologie atractivă. În măsura în care răspunde unei cereri de perfecționare profesională, educația nonformală presupune în unele cazuri și achitarea unor taxe.

Să ne întoarcem acum la, influențele pedagogice de tip informal, care sunt neorganizate, neselectate, spontane, neprelucrate — rezultatul interacțiunilor umane în mediul familial, stradal, din cadrul anturajului

și organizate și instituționalizate — transmise de la nivelul instituțiilor mass-media, care le proiectează și le orientează însă „din perspectiva altor instanțe și interese decât pedagogice“[4]. Acestea din urmă se diferențiază însă de programele speciale de educație din presă, de la radio sau de la televiziunile școlare și universitare, ce au finalități educative și intră sub incidența educației nonformale.

Se cuvine să adaug că, educatori informali pot fi atât părinții cat și prietenii, rudele etc., factori implicați într-un proces care se derulează continuu în sensul sprijinirii individului să învețe și să se descurce în viață. La rândul nostru, fiecare dintre noi este un educator informal pentru cei din jurul său și pentru sine. Facem acest lucru uneori în mod intenționat, alteori intuitiv. Se vorbește tot mai mult astăzi despre educatorul informal care este preocupat de deschiderea școlii către comunitate, și de îmbunătățirea relațiilor dintre școală și familie.

Reiese că, noi toți, lucrăm împreună cu membrii comunității în proiectarea și realizarea programelor finanțate de școală și cu staful educațional în dezvoltarea de noi oportunități socioeducative menite să contribuie la dezvoltarea personalității umane; discută cu părinții în scopul ajutării acestora în activitățile lor cu copii. Spre exemplu, în străinătate există astfel de educatori informali angajați de către comunitatea locală sau de către biserică să se ocupe de problemele tinerilor, ale familiei, ale comunității în general, susținători ai unor campanii educaționale sau de strângere de fonduri în scopuri umanitare. Unele bune practice le-am preluat de la ei și despre care pot relata că au roade efective și sigure pentru adolescenții și tinerii activi. De exemplu: AO Asociația Națională a Scouților din Moldova, care are misiunea de a contribui la dezvoltarea copiilor și tinerilor printr-un sistem de valori bazat pe o Promisiune și o Lege, ajutându-i să realizeze plenar posibilitățile lor fizice, intelectuale, sociale, spirituale ca buni cetățeni și ca membri ai comunităților locale, regionale, naționale și internaționale. Aș putea spune că, scoutismul este un actor relevant în societatea noastră, care contribuie la educarea copiilor și tinerilor din Republica Moldova și oferă alternative durabile provocărilor actuale, bazându-se pe valorile și principiile scoutice. Domenii de activitate a scouților sunt: voluntariat, educație, participare comunitară, protecția mediului, interculturalitate, social-caritate. Grupul țintă cuprinde persoane de 7-21 ani, cetățeni ai Republicii Moldova indiferent de religie, naționalitate, rasă, sex. Asociația Națională a Scouților din Moldova este deschisă oricărei persoane „care dorește să lase lumea mai bună decât a găsit-o“.[10]

Pe lângă faptul că, educația formală corectează și completează achizițiile obținute prin celelalte două forme ale educației, ea exercită o „funcție integrativă, de sinteză a diferitelor experiențe trăite. Experiența acumulată în cadrul educației școlare, adaptată și valorificată în mod corespunzător este în măsură să contribuie la creșterea celorlalte forme de educație“. [3]

Voi susține faptul că, pe de o parte, mulți profesori sunt eficienți în clasă dar mai puțin eficienți ca educatori nonformali, deoarece încearcă folosirea stilului directivist și metodele formale în ambele situații. Pe de altă parte, anumiți profesori care obțin rezultate bune în situații nonformale, își pierd eficienta în clasă, deoarece nu se adaptează la cerințele și necesitățile de rigurozitate ale acestui tip de activitate și învățare formală.

Din perspectiva elevilor

Este de dorit ca profesorii să arate interes față de preocupările elevilor din afara cadrului educațional formal și să găsească modalități și căi de valorificare a acestora. Astfel, aceștia vor fi stimulați să aducă, în procesul învățării formale, propriile experiențe de învățare acumulate în comunitatea mică a familiei, a prietenilor, a unui grup care împărtășește hobby-uri sau interese comune.

Din perspectiva profesorilor

Pe lângă faptul că aceștia ar trebui să știe cum să valorifice diversele experiențe de învățare ale elevilor provenite din educația nonformală sau informală, profesorii ar trebui să găsească căi de a-și valorifica propriile experiențe de învățare din afara învățării formale, pentru a dinamiza și a eficientiza procesele didactice pe care le construiesc.[4]

Deci, valorizarea educației nonformale apare ca urmare a faptului că sistemul educațional formal se adaptează într-un ritm prea lent la schimbările socio-economice și culturale ale lumii în care trăim. De aceea, sunt întrevăzute și alte posibilități de a-i pregăti pe copii/ tineri/ adulți să răspundă adecvat la schimbările societății.

În prezent, posibilitățile de învățare sunt nelimitate, fără frontiere și instantanee. Persoanele învață și dobândesc noi abilități și competențe nu numai în cadrul tradițional al clasei (învățare formală), ci și, din ce în ce mai mult, în afara acesteia. O proporție semnificativă a activităților de învățare are loc la locul de muncă, în cadrul unor organizații ale societății civile sau în mediul virtual oferit de internet și de dispozitivele mobile, în mod individual sau împreună cu alte persoane. Din ce în ce mai des, întreprinderile le oferă angajaților posibilități de formare pentru a-și îmbunătăți competențele printr-o învățare organizată, dar nonformală.[5]

Este cert faptul că, educația nonformală și informală se află într-o relație complexă cu școala (educația formală). Pe de o parte, școala valorifică primele achiziții nonformale ale copiilor, pe de altă parte, școala trebuie să asigure fundamentele care fac posibile educația și învățarea pe tot parcursul vieții.

Și alături de cele susținute mai sus sunt în totalitate de acord cu ideea că, metodele utilizate în educația nonformală sunt foarte diferite de pedagogia utilizată în educația formală. În cazul educației nonformale accentul este pus pe învățarea prin acțiune, învățarea de la egal la egal și activitatea voluntară, mai degrabă decât învățarea unor cunoștințe din manuale și alte surse scrise de învățare. Întrucât educația nonformală se bazează pe oferirea de situații de viață reală, care nu pot fi reproduse în clasă, instituțiile de educație formală ar trebui să coopereze cu furnizorii de educație nonformală pentru a dezvolta activități extra curriculare,

combinând cunoștințele și metodologiile specifice ambelor tipuri de educație, dar respectând principiile educației nonformale.

Să ne oprim atenția asupra educației nonformale / informale în relație cu școala prin prisma reprezentativă a documentelor școlare, pentru a găsi o relație semnificativă între toate aspectele educației. În acest context am studiat curriculumul disciplinar pentru clasele primare și gimnaziale. Am constatat că, documentul dat se axează pe realizarea de materiale privind principiile și modalitățile de implementare a educației nonformale / informale, prin sensibilizarea și abilitarea actorilor sociali.

Mai mult decât atât, la nivel european, au fost identificate în acest context un număr de opt domenii de competențe cheie, o combinație specifică de cunoștințe, abilități și atitudini adecvate contextului de care are nevoie fiecare individ pentru împlinirea și dezvoltarea personală, pentru cetățenia activă, pentru incluziune socială și pentru angajare pe piața muncii.

Din studiul asupra documentelor normative/reglatorii privind ghidarea în carieră am distins următoarea idee. Orientarea profesională se instituie după ciclul gimnazial, mai exact în învățământul liceal organizat pe profiluri, în învățământul secundar profesional, scoli de meserii și scoli polivalente (Articolul 12. Deci, cu părere de rău Codul Nr. 152 din 17.07.2014 Codul Educației al Republicii Moldova nu prevede orientarea vocațională în ciclul gimnazial, care ar putea fi benefică în dezvoltarea personalității adolescentului și productivă în trierea priorităților valorice a tinerilor (Articolul 12)[1].

Evident că prin Codul Educației, ghidarea în carieră este stipulată ca și preocupare în contextul realizării educației în Republica Moldova, dar nu oferă o claritate cu referire la pozițiile conceptuale: structura sistemului de instituții implicate în ghidarea carierei și resursele umane implicate în proces (Articolul 36)[1]. De ce învățământul formal n-ar putea să răspundă la interesele și opțiunile copiilor și tinerilor, iar învățământul nonformal ar prelua și ar dezvolta acele competențe valorice pentru eficiență și finalitate durabilă.

Următorul articol (Articolul 37)[1] ne vine cu unele completări referitor la învățământul extrașcolar care sunt clare și logice, dacă ne referim la localitățile urbane, unde este concentrată marea parte din populație, dar localitățile rurale sunt în defavoare în toate aspectele progresive. Centrele, palatele și casele de creație, școlile de arte și sportive sunt strâmtorați de problema demografică care ne limitează numărul de copii dornici și pasionați să frecventeze aceste instituții, dar și lipsa profesorilor cu pregătire specială la activitățile educative extrașcolare. Iar dacă ne referim la Regulamentul intern a oricărei din instituții extrașcolare, observăm că o clasă/grupă e obligatoriu să dețină un anumit număr de elevi, în caz contrar inițierea în studii n-are loc. Deci, sunt observații în concordanță cu realitatea celor ce se ciocnesc de această problemă, realitatea copiilor ce aspiră la studii dar din unele motive (prea puțini copii, nu sunt încăperi, lipsa de specialiști, dotarea instituțiilor extrașcolare cu cele necesare …) rămân în afara sistemului și mai târziu devin tineri dezorientați.

Codul educației susține clar toate trei tipuri de educație: formală, nonformală și informală (Articolul 123)[1]. Transmite ideea de învățare pe tot parcursul vieții, ceea ce este salutabil, dar se referă mai mult la educația formală ca fiind cea de bază, și mai puțin la cea nonformală, care este nu mai puțin importantă. După părerea mea, educația nonformală și informală dezvoltă competențe reale, prin cunoștințe, abilități de utilizare a cunoștințelor în practică. Atunci aceste tipuri de educație sunt ceea de ce avem nevoie pentru adolescenți, și trebuie să fie legat, în primul rând, de formarea modelului de acțiune a viitorului angajat.

Toate competențele-cheie redate în curriculum învățământului formativ sunt interdependente, iar accentul se pune, în fiecare caz, pe gândirea critică, creativitate, inițiativă, rezolvarea problemelor, evaluarea riscurilor, luarea deciziilor și gestionarea constructivă a sentimentelor. Ceea ce, încă o dată, ne demonstrează că avem necesitate stringentă de practică, aplicare și risc începând cu clasele a V-a.

Un alt impediment în procesul de educare și formare a elevilor ciclului gimnazial, este faptul că disciplinele Ariei curriculare „Arte, tehnologii și sport“ au trecut la ECD, ceea ce a provocat un val de neîncredere și dubii referitor la cât de eficiente, trebuincioase și funcționale sunt disciplinele din această arie curriculară.

În ultimii ani, goana după reforme în sistemul educațional, după părerea mea, n-a dus la efecte valoroase. Teoretic și formal toate par a fi potrivite și eficiente, doar că realitatea în care reușesc unii copii să se implice și să se afirme este foarte departe de ideal, dar și de normal.

La întrebarea, cât de mult răspunde curriculum-ul nevoilor elevilor de a face față unei societăți în continuă schimbare, specialiștii de domeniu răspund că acesta (curriculum-ul) încearcă să poziționeze conținutul în raport cu alte elemente de învățare din contextul general. Competențele și unitățile de competențe conțin elemente care au relevanță pentru viața reală. Pentru toate obiectele de studiu competențele specifice se situează cel mai aproape de viața concretă și sunt acelea care vizează formarea unor capacități/abilități sau reprezintă etape în construirea acestora.

Prin urmare, relația educației cu piața muncii pare a fi o prioritate a lumii contemporane, iar soluțiile conturate readuc în discuție complementaritatea formelor de educație. Există un avans justificat al educației formale, atât pentru învățământul preuniversitar, cât și pentru cel universitar, dar sunt evidențe clare ale limitelor pe care le are această formă de educație, mai ales, în raport cu ritmul schimbărilor. De aici, rezultă importanța acordată nonformalului și informalului.

Învățarea pe tot parcursul vieții, de la mic la mare, ce este? Începând cu angajatorii, autorități și până la fiecare individ în parte, răspunsul este unanim: învățarea permanentă nu mai e un lux, ci o condiție necesară pentru adaptarea la cerințele profesionale, sociale, economice și informaționale mereu în schimbare.[6]

Învățământul trebuie orientat spre descoperirea talentelor și a potențialul fiecărui om, dezvoltarea personalității celor instruiți, pentru ca aceștia să-și poată îmbunătăți viața și să transforme societatea. Deși conținutul învățământului adolescenților și tinerilor se schimbă în funcție de condițiile economice, sociale, culturale și de necesitățile membrilor societății, ceea ce este indispensabil pentru noile concepții a învățământului, ce se realizează pe parcursul întregii vieți, perspectivă ce determină o completare reciprocă și continuitate. Contribuția învățământului continuu la educarea unor cetățeni informați, la dezvoltarea socială, economică și culturală, la răspândirea științei de carte, la reducerea sărăciei și păstrarea mediului înconjurător este extrem de mare. Scopul final rezidă în crearea unei societăți care învață, fiind încrezut ideilor echității sociale și bunăstării comune. Pentru a atinge acest scop e important să se recurgă la schimbări esențiale în educația nonformală și informală, să se concentreze atenția la disciplinele din Aria curriculară „Arte, tehnologii și sport", să se îmbunătățească baza materială și metodică a instituțiilor din învățământul formal și nonformal.

Bibliografie:

1. Codul Educației al Republicii Moldova
2. Cucoș, C., Educația. Dimensiuni culturale și interculturale, Iași: Ed. Polirom, 2000.
3. Curs de pedagogie de Ioan Cerghit si Lazar Vlasceanu , București 1988.
4. Educația în schimbare. A De Peretti, A Neculau, C Cucoș. Editura Spiru Haret, 1996.
5. Fundamentele științelor educației: teoria generala a educației / Sorin Cristea. Autor: Cristea, Sorin. Editura: Bucuresti : Litera International , 2002.
6. https://www.academia.edu/17616530/Educatia-nonformala-si-informala
7. https://mecc.gov.md/ro/content/invatare-pe-tot-parcursul-vietii
8. https://mecc.gov.md/ro/content/acte-normative-5
9. http://dir.upsc.md:8080/xmlui/bitstream/handle/123456789/18/Papuc%2C%20Ludmila%20-%20Teoria%20educatiei.%20Suport%20de%20curs.pdf?sequence=1&isAllowed=y
10. http://www.scout-moldova.md/
11. https://www.soros.md/files/publications/documents/Studiu%20Formarea%20Competentelor-Cheie.pdf

RAIA ROGAC

Surpriză bibliografica pentru dr. Maria Cosniceanu

Doctorul în filologie Maria Cosniceanu dintotdeauna și pentru totdeauna a îndrăgit limba română,

moștenind această dragoste odată cu laptele mamei, dar și numele acesteia. În casa părintească a Măriuței și Andrei Barbă cartea era la mare cinstire. Tatăl a citit toate cărțile românești din biblioteca satului natal, însă nu i-a fost dat să repete pilda părintelui și copilei, pentru că atunci când a ajuns la vârsta de citit, ele au fost „arse pe rug" de străinii care au despărțit Basarabia de Patria mamă.

Pentru a-și definitiva mai întâi studiile medii preuniversitare, eleva a trebuit să meargă la școală în trei sate: la ciclul primar în cel de baștină Temeleuți, gimnazial în satul vecin Vârtejeni , iar clasele a opta - a zecea în satul Sănătăuca. După absolvire, și-a continuat studiile la Universitatea de Stat din Moldova la Facultatea de Filologie (moldovenească, o limbă inventată de pseudosavanți, care cu greu se lasă pierdută în hăul uitării chiar și astăzi, când crinii latini ne bucură ochii și inima). În

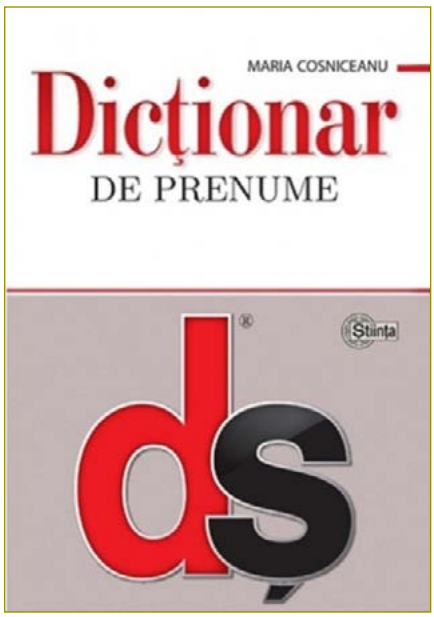

perioada 1964-1967 Maria Cosniceanu și-a făcut studiile de doctorat la Academia de Științe a Moldovei, avându-l de conducător pe academicianului Nicolae Corlăteanu și în 1971 susține cu brio teza de doctor în filologie consacrată studierii antroponimiei naționale. Apropo, această nișă de cercetare, care-și menține titlul de unicat, i-a purtat noroc, fiind lingvista cea mai aprofundată în domeniul onomasticii și cea mai solicitată de instituții și persoane fizice. Era nelipsită din cadrul emisiunilor radiofonice: „Grai matern", „În lumea cuvintelor", „Dulce grai", „Logos" ș.a., susținea rubrici permanente de onomastică a numelor și pronumelor la ziarul „Timpul", la revista „Natura".

În continuare vom parcurge un scurt itinerar lingvistic al dr. M. Cosniceanu. Debutează cu prima carte, apărută în 1964, intitulată „Nume de persoană", avându-l de coautor pe Anatol Eremia. Acesta este primul îndreptar antroponimic, care a cunoscut mai multe reeditări, în 1968 și în 1974. În 1973, sub red. acad. N. Corlăteanu, apare „Studiu asupra numelor de persoană", urmată de alte două cărți: „În lumea numelor" în 1981 și „Reflecții asupra numelor" în 1986. După proclamarea limbii române limbă de stat și revenirea la grafia latină, Maria Cosniceanu a elaborat și editat „Dicționarul cu prenume și nume de familie", care timp de numai zece ani a fost reeditat de trei ori: în 1991, 1993 și 1999. Un alt volum „Dicționar de prenume" a apărut în 2006 și a fost reeditat în 2010. Pentru merite deosebite în activitatea de muncă, Maria Cosniceanu a fost distinsă cu medalia „Meritul Civic" în 2000 și cu medalia AȘM „Dimitrie Cantemir" în 2010.

De Ziua Națională a Limbii Române, Biblioteca Municipală „B. P. Hașdeu" din Chișinău i-a făcut o mare surpriză protagonistei noastre, invitând-o la Sediul Central de pe Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt, la lansarea proaspătului volum intitulat sugestiv: „Maria Cosniceanu: în slujba numelui corect", completat cu un CD, care cuprinde 80 de înregistrări audio. Cartea include realizările bogatei experiențe de viață și activitate a distinsei doamne, dedicate în special, după cum am subliniat mai sus, studiului științific în domeniul onomasticii, experiență de peste șase decenii. Volumul cu statut de monografie bibliografica din Colecția Bibliografica a BM, a fost pus la dispoziția cititorilor în versiune tradițională și electronică. Calitatea de autori-alcătuitori și-au asumat-o Elena Ungureanu, dr. hab. în filologie și bibliografa Zinaida Tâmbur. Cartea e foarte bine structurată pe compartimente și cuprinde 200 de pagini, cu referințe la 870 de surse. În mod deosebit vreau să remarc că la compartimentul Aprecieri, pe lângă acestea, semnate de personalități competente, cum ar fi Nicolae Corlăteanu, Ion Melniciuc, Ion Ețcu, Vlad Pohilă ș.a., volumul mai cuprinde un amplu și captivant dialog susținut de Elena Ungureanu cu protagonista noastră, îmbogățit cu fotografii din arhiva personală și a BM, prima considerând gestul ca o recunoștință pentru cele trei decenii de activitate la AȘM, sub oblăduirea Mariei Cosniceanu, intenționat am folosit un termen de epocă, pentru că fost-au vremuri când tinerii cu adevărat erau ajutați, protejați și încurajați de colegii mai experimentați.

La lansare, după cum era și de așteptat, a participat un public select și numeros, alcătuit din cercetători de la Institutul de Filologie „B.P. Hașdeu", bibliotecari, scriitori, ziariști și rude apropiate. Mai întâi a vorbit Mariana Harjevschi, directorul general al Bibliotecii Municipale „B. P. Hașdeu", care a ținut să menționeze aportul considerabil al echipei care a depus efort maxim ca această monografie bibliografică să apară și să fie lansată în Ziua Limbii Române, din ea făcând parte, pe lângă alcătuitoarele remarcate, coordonatoarea lucrării Lidia Kulikovski, redactorul bibliografic Claudia Tricolici și designerul coperții Valeriu Herța. Acest exercițiu bibliografic este important și de real folos viitorilor cercetători. Felicitări echipei, felicitări doamnei Maria Cosniceanu, a mai completat vorbitoarea. Directorul-adjunct Lidia Kulikovski și-a amintit de un eseu al regretatului Vlad Pohilă, care afirmase că dr. în filologie Maria Cosniceanu este elegantă nu numai în viața de toate zilele, dar și în cercetare. A mai concretizat că anume cu Dicționarul de pronume, semnat de protagonistă, a putut convinge funcționarii de la Oficiul Stării Civile să-și înregistreze fiica cu numele Dumitrița, pe care și-l doreau părinții foarte mult și pe care la început aceștia îl refuzase. O bibliografie sau monografie bibliografică este, de fapt, o oglindă, care ulterior devine o capsulă a memoriei. Mă bucur că sunteți alături de noi, doamna Maria, La Mulți Ani, astfel încheindu-și mesajul de felicitare Lidia Kulikovski. Marcela Mardare, pe lângă urările făcute, a menționat că la Editura „Pontos" au mai fost publicate trei dicționare ale autoarei. În același context au mai vorbit Viorica Răileanu, Gheorghe Budeanu, Vasile Șoimaru, Cecilia Melniciuc, profesoara Alexandra Tănase, protoiereul Ioan Ciuntu ș.a.

În încheierea mesajelor de apreciere și de felicitare, Maria Cosniceanu a mulțumit instituției gazdă, echipei care a lucrat la elaborarea monografiei bibliografice, vorbitorilor și întregii asistențe. Domnia Sa a mai făcut o trecere în revistă a colaborărilor pe care le-a avut de-a lungul celor șase decenii la Radio Moldova, la ziare și reviste, a specificat rolul important în alegerea temei de cercetare pe care l-a avut academicianul Nicolae Corlăteanu, o cercetare, care s-a transformat într-o pasiune de o viață întreagă. „Am avut noroc de mulți oameni cu suflet mare la AȘM, dar cel care m-a orientat spre o cercetare inedită, cel care m-a condus către nișa unicat – onomastica numelor și pronumelor, a fost acad. Nicolae Corlăteanu, despre care, în semn de recunoștință, am scris în repetate rânduri, a conchis M. Cosniceanu, mulțumind încă o dată tuturor celor implicați în apariția volumului, dar și în desfășurarea lansării.

ȘTEFAN SOFRONOVICI, specialist la *CAIE*

Centrul Academic Internațional Eminescu
23 de ani în serviciul public

Așa s-a întâmplat, că simpozionul EMINESCU AL ANULUI 2023 de la Centrul Academic Internațional Eminescu a fost organizat în ziua de 13 ianuarie 2023, când s-au împlinit 23 de ani de la deschiderea acestui Centru Cultural, care de atunci se află la datorie, în serviciul public. Evenimentul cultural-științific a început la ora 12:00, în aula, care de la 3 septembrie 2022 poartă numele academicianului Mihai Cimpoi și a fost organizat de către Centrul Academic Internațional Eminescu în colaborare cu Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu“ și Direcția Cultură a Primăriei Municipiului Chișinău, precum și Uniunea Scriitorilor din România, Filiala Iași.

Astfel fiind adus un omagiu Poetului național Mihai Eminescu, omul deplin al culturii române, cu ocazia împlinirii a 173 de ani de la naștere, precum și cu ocazia Zilei Culturii Naționale, care se serbează tot la 15 ianuarie. La eveniment au participat oameni de cultură și oameni de știință: scriitori, ziariști, cercetători științifici, având și un public pe măsura protagoniștilor. Printre participanții la simpozion s-a aflat academicianul Ion Tighineanu, președintele Academiei de Științe a Moldovei, acad. Mihai Cimpoi, organizatorul și moderatorul evenimentului, scriitorul Ion Hadârcă, membru corespondent al Academiei de Științe a Moldovei, scriitorii de la Iași, Spiridon Maria Cassian, președintele Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Iași și Marius Chelaru, redactor șef — adjunct al revistei *Convorbiri Literare*, invitați speciali, care au sporit prestanța acestui simpozion. Lista participanților au completat-o ziaristul Valeriu Saharneanu, dr. Constantin Gh. Ciobanu, președintele Asociației Filateliștilor, Maximafiliștilor și Cartofiliștilor din Republica Moldova ș.a. Printre fondatorii CAIE, alături de acad. Mihai Cimpoi și directoarea Elena Dabija, s-au aflat Serafim Urecheanu, ex Primar de Chișinău și scriitorii Iulian Filip și Ianoș Țurcanu.

Directoarea Elena Dabija, în cuvântul de deschidere, exprimându-și bucuria întrunirii prietenilor lui Eminescu, ținând în mâini revista *Limba Română* cu imagini de la inaugurare, ca prim document oficial, a amintit cu emoții publicului despre tăierea panglicii la deschidere, despre eforturile depuse de către fondatori la începuturi, vorbind și despre realizările acestui Centru de Cultură pe parcursul anilor prin faptul că Eminescu ne adună și ne unește. Academicianul Mihai Cimpoi, cel care a venit cu ideea fondării acestui Centru cu mulți ani în urmă, și care a și realizat-o, a spus că Eminescu merită acest edificiu, precum și noi, cei ce muncim aici. După ce a enumerat mai multe și frumoase realizări ale acestui edificiu de la periferia României și a Chișinăului, a spus că el a devenit un adevărat Centru. Apoi a mulțumit celor care l-au ajutat. Serafim Urecheanu, Primarul Chișinăului de atunci, care a alocat sediul din bulevardul Dacia, nr. 20, a mărturisit că se mândrește că a deschis pe vremea sa mai multe edificii de cultură în Chișinău, precum *Casa Limbii Române, Centrul Academic Internațional Eminescu* ș.a. Scriitorii Iulian Filip și Ianoș Țurcanu, care activau în cadrul Direcției Cultură a Primăriei Municipiului Chișinău în echipa lui Urecheanu, au confirmat că pe vremea aceea în fiecare an la 31 august se deschidea câte o filială a Bibliotecii Municipale: Filiala Alba-Iulia, Maramureș, Transilvania, Onisifor Ghibu, Titulescu ș.a.

Academicianul Ion Tighineanu a spus că noi, prin inaugurarea Centrului Academic Internațional Eminescu, am intrat în secolul XXI și în mileniul III cu Eminescu. El va dăinui în timp și urmașii noștri vor intra în secolul XXII tot cu marele Eminescu. Savantul a amintit că acum câțiva ani, tot în această sală, a demonstrat că Poetul Eminescu a fost și om de știință, privind peste decenii și secole și că în creația sa găsim scrise foarte convingător idei științifice, care au fost descoperite peste decenii, iar unele urmează să fie descoperite în viitor. A prezis și unele elemente ale teoriei relativității, fiind un geniu al românilor și al lumii, al planetei. Am ajuns la concluzia că Eminescu privea lumea de sus, din spațiu, de la o înălțime intelectuală uluitoare, de aceea a văzut ce noi nu putem vedea, a mărturisit savantul, exprimându-și încrederea că vom reuși să trecem peste greutăți cu Eminescu, pentru că el ne adună și ne unește.

În cadrul simpozionului au fost lansate două publicații valoroase: cartea *Eminescu, ziarist politic*, semnată de scriitorul Cassian Maria Spiridon, președintele USR, Filiala Iași și revista, *Convorbiri Literare*, director al căreia este același Cassian Maria Spiridon. Acad. M. Cimpoi a spus că lucrarea Lui Cassian Maria Spiri-

don devine una de referinţă. Empatizând cu Eminescu, autorul are un stil bazat pe exactitate, pe limpezime. Cartea se citește ușor, dar și cu îndemn la meditaţie în profunzime.

Ceea ce face autorul, este extrapolare, deci toate problemele abordate de Eminescu le aduce până în ziua de astăzi: problema identităţii naţionale, în legătură cu globalizarea, problema integrării europene, problema partidelor, problema corupţiei ș.a. Cassian Maria Spiridon face o deconstrucţie a publicisticii eminesciene, încât în timpul lecturii cărţii te tot miri de actualitatea publicisticii marelui Poet.

Marius Chelaru, redactorul șef-adjunct al revistei *Convorbiri Literare,* a spus în cunoștinţă de cauză despre colegul său Cassian Maria Spiridon, că îl are în suflet pe Eminescu și de când îl știe se preocupă de creaţia eminesciană. Dovadă este că îndată după Revoluţie a pornit revista *Timpul,* reluând apoi aceleași idei în *Convorbiri Literare* și în poezie. Cassian a început mai demult publicarea operelor lui Eminescu, mai întâi în mai multe volume, după care a venit cu acest mare volum, unic, așezat din punct de vedere tematic, fiind bine organizat, împărţit pe tematici, adus la zi, subliniind unitatea creaţiei eminesciene și actualitatea publicisticii sale.

Scriitorul Cassian Maria Spiridon a fost modest în vorbă, lăsând să vorbească mai mult faptele sale, cărţile aduse. A dăruit Centrului Academic Internaţional Eminescu cartea sa *Eminescu, ziarist politic*, precum și volumul Mihai Eminescu. *Opere politice.* Iași: *Timpul*, 2011, 1584 p., editat de domnia sa și a povestit cum a ajuns să editeze acest grandios volum. Publicând articole publicistice eminesciene, începând cu anul 1996, în *Timpul* de la Iași, selectate în legătură cu unele evenimente, a observat că ele erau așa de actuale, de parcă sunt scrise acum. Astfel le-a repartizat pe mari tematici și ele sunt

mai accesibile publicului larg. Prima ediţie era în trei volume, primul fiind legat numai de românii din Ţară. Apoi celelalte, după tematici majore. Acum, în acest volum, cititorul le are la îndemâna sa pe toate.

Ziaristul Valeriu Saharneanu a apreciat munca autorului Cassian Maria Spiridon de sistematizare și editare a publicisticii eminesciene, subliniind că jurnalistica lui Eminescu e importantă și valoroasă și, cum spunea regretatul acad. Eugen Simion, trebuie studiată în universităţi. Apoi a mărturisit că în anii de studenţie, împreună cu fiul scriitorului Nicolae Costenco și alţi colegi, au avut de suferit la facultate din partea KGB-ului sovietic pentru că îl citeau pe Eminescu în limba română.

Academicianul Ion Hadârcă s-a referit la eseul *Eminescu și România de Est*, semnat de Cassian Maria Spiridon, în care se arată atitudinea ziaristului Eminescu faţă de Imperiul Rus, demascând poftele Rusiei, care nu se mai potolesc nici în zilele noastre. Ideea originală a lui Cassian Maria Spiridon este, că avem o singură Românei, care mai rămâne divizată în România de Vest și România de Est, așa cum a fost Germania de Vest și de Est, care s-au reunificat. Așa trebuie să facem și noi, românii. În final poetul a recitat cu patos poemul eminescian inedit *Eterna Pace.*

Ex ministrul Vasile Bumacov, prezent la eveniment, a spus că este onorat să fie alături de așa personalităţi, apreciind munca organizatorilor acestui simpozion și adresând cuvinte de mulţumire participanţilor pentru efortul de a-l studia și promova pe Eminescu, de a valorifica opera sa și de a o aduce mai aproape de perceperea publicului larg. Cu părere de rău, unii politicieni vorbesc bine de Eminescu, dar nu fac ce a spus el, a spus la final ex ministrul.

Subsemnatul, Ștefan Sofronovici, am adresat felicitări fondatorilor și echipei CAIE cu ocazia împlinirii 23 de ani de activitate în serviciul public, apoi mi-am expus părerea despre cartea *Eminescu, ziarist politic,* o carte de referinţă, scrisă cu har, demonstrând o profundă cunoaștere și dragoste pentru întreaga creaţie eminesciană. Cartea începe cu un motto din Eminescu: „Secretul vieţii lungi a unui stat este păstrarea ierarhiei meritului.“ (Mihai Eminescu) p. 5. Chiar de la începutul cărţii autorul spune ferm: „Orice moment care ne îndeamnă a ne gândi la Eminescu impune și cere a-l vedea în totalitate.“(p.7). Apoi am citit un fragment din articolul meu *Problema Basarabiei în viziunea lui Mihai Eminescu.*

Luările de cuvânt în cadrul simpozionului s-au încheiat cu comunicarea dr. Constantin Gh. Ciobanu, preşedintele Asociaţiei Filateliștilor, Maximafiliștilor și Cartofiliștilor din R. Moldova, intitulată *Eminesciana filatelică basarabeană.* Mai puţină lume cunoaște faptul că imaginea poetului și a operei lui este reflectată în filatelie, a spus domnia sa. În spaţiul pruto-nistrean eminesciana filatelico-cartofilă a început în anul 1981 prin editarea la editura „Timpul“ din Chișinău, a unei cărţi poștale ilustrate, ce reprezenta basorelieful poetului Mihai Eminescu, montat la izvorul de pe moșia satului Recea, pe traseul ce leagă oraşele Bălţi și Edineţi. De atunci avem multe mostre. În 1996 au apărut două timbre cu Mihai Eminescu. Cu greu, dar am obţinut publicarea timbrelor poștale cu aproape toate monumentele și busturile poetului din R. Moldova. Acum am începem un serial „Eminescu reflectat în arta plastică din Moldova“. La oficiul poștal, pe data de 15 ianuarie, vor fi lansate două timbre poștale cu reproducerea a două tablouri ale pictorului Ion Daghi, unul din ele se află la Centrul Academic Internaţional Eminescu.

Apoi au fost prezentate și alte publicaţii, care vin să îmbogăţească eminescologia: Constantin Cubleșan. *Defăimarea lui Eminescu.* Iași: *Junimea*, 2022, 268 p.*;* Maria Kozak. *Discursul liric eminescian. Spre o poetică a fiinţei.* Iași: Junimea, 2020, 306 p. Adrian Gheorghe Sahlean. *Migălosul cronograf. Traducând Eminescu. Caiete de atelier.* Iași: *Junimea*, 2021, 345 p.*;* Valentin Coșereanu, Cristian W. Schenk. *Eminescu. Afinităţi lirice de tinereţe 1860—1874.*Iași: *Junimea*, 2022, 584 p.

Oaspeţii de la Iași ne-au dăruit câteva cărţi: Mihai Eminescu. *Opere politice*. Iași: Timpul, 2011, 1584 p.

Poezia. Revistă de cultură poetică. Anul XXVI, nr. 4 (102)/ iarnă 2022. Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Convorbiri literare, Decembrie 2022, Nr.12 (324)

Revistă a scriitorilor din România, fondată de societatea Junimea din Iași, la 1 martie 1867. Director: Cassian Maria Spiridon. Chelaru, Marius / *Albania și albanezii în cărţile și presa din România* : pagini despre imaginea Albaniei în cărţile și presa din România până la primele decenii ale secolului al XX-lea. — Craiova : Editura Asdreni, 2022. — 583 p.

La finalul evenimentului cultural-ştiinţific academicianul Mihai Cimpoi și Elena Dabija, au înmânat oaspeţilor de la Iași, dlui Cassian Maria Spiridon și dlui Marius Chelaru, trofee: câte un covor cu chipul Poetului naţional Mihai Eminescu și câte un plic cu premii băneşti.

Apariţii editoriale

Recent la Tipografia *Notograf Prim* S.R.L. au apărut două cărţi ale poetei Lora Rucan, stabilită din anul 2006 cu traiul în Italia (Genova, Liguria). Volumul „Fluxuri-refluxuri” conţine versuri cu precădere noi, la care se adaugă o selecţie simbolică și a celor mai puţin recente cu aceeași tonalitate meditativă ce cântă spiritualitatea și frumuseţea eternă.

Această apariţie editorială este ilustrată cu frumoase fotografii color ale bine cunoscutului scriitor și publicist Alecu Reniţă.

Cartea pentru copii „Ah, ce miracol! Ah, ce-i frumos!”, ilustrată cu desene vesele și inventive ale micilor pictori sub îndrumarea unei profesoare expert în materie, este alcătuită din poezii ce se bizuie, în special, pe descoperirea minunilor lumii, făcută în mod umoristic și ingenios.

Așa cum în vremea de azi lectura cărţilor în Moldova, la fel ca pretutindeni, devine tot mai mult un adevărat lux, un deficit estetic și spiritual, în afară de donarea cărţilor în reţeaua bibliotecilor din republică, poeta Lora Rucan va opta pentru mai multe măsuri culturale, inclusiv dăruirea cărţilor recent apărute diverselor licee în vederea premierii celor mai buni elevi, iubitori ai cuvântului scris.

OPINII

Fumuri, leduri și canale

ANDA–CRISTINA VAHNOVAN

Anii îmi tot schimbă percepția asupra multor lucruri. Mai ales când este ultima dată când, de ziua ta, pe tortul cu frișcă apare prefixul cu cifra trei. Și vrei ca anul să treacă cât mai lent și totodată intens. Pentru că odată schimbat prefixul — intri într-o altă categorie, „mai grea". Și începe un nou capitol, care, încă, parcă nu e despre mine.

Se schimbă percepția și asupra cadourilor. Iar cele mai frumoase devin alea surpriză și mai ales, acelea, cărora urmează să le faci chek-in-ul. Două bilete la Amsterdam — fără griji, fără copii și mai ales fără stereotipuri. Am pornit la drum decisă să văd orașul doar prin ochii mei, așa că toate prejudecățile le-am încuiat în sertar, împreună cu obligațiile de mamă, responsabilitățile și vârsta din buletin. După un avion ratat și o noapte plină de povești în aeroport, împărțită cu două românce și două sud-coreence, aflând multe haioșenii, printre care și faptul că detectorul de fum din camerele de hotel pot fi păcălite, aplicând o șosetă pe ele, sau , mai bine, o pungă, am ajuns, în sfârșit, în orașul de printre canale. Ce mi-a sărit prima în față? Multitudinea de canale și podețe, bărci, bărcuțe și vaporașe, umiditatea mare și aerul specific unui oraș cu multe ape. Și ceața. Că era nouă dimineața sau patru după amiază — mai că nu puteam să îmi dau seama. Mie, sincer vorbind, oricum îmi era indiferent.

Orașul mi s-a prezentat ca un amestec de muzee și expoziții, palate și clădiri vechi superbe și străzi cu multe leduri roșii, fete dezgolite, ce trăgeau draperiile pentru câteva minute (chiar am cronometrat — 7 minute :)) și multă lume hohotind pe stradă. Culmea mi-a părut faptul că multe dintre aceste străduțe neortodoxe, ca să mă exprim mai plastic, învăluite într-un miros specific, pe care îl resimt și acum în nară, chiar și de am revenit de două zile, dădeau spre biserica locală. Am atașat chiar și o poză cu dovada. Aici am multe semne de întrebare încă, dar iau lucrurile ca atare. Iar paradoxurile continuă cu multitudinea de muzee: Muzeul „Van Gogh" și cel al „Prostituției", „Casa-Muzeu al lui Rembrand", „Rijksmuseum" și „Muzeele Marihuanei" (sunt la fiecare colț), expoziția

„We Have a Dream", despre Mahatma Gandhi, Martin Luther King și Nelson Mandela și mici săli de cinema care te îmbie să tragi cu ochiul la

nişte scene fierbinţi. Nebunie curată, amestecată cu clinchete a sute de biciclete în viteză, care șiroiesc din toate părțile, de te zăpăcesc de-a dreptul.

Aceste imagini contradictorii oarecum te bulversează dar și fascinează în același timp. Încerci să emiți o opinie, dar simți că e prea devreme și o lași pe mai târziu. Când vei urca în avionul spre casă și vei putea trasa o părere obiectivă, detașată, pe cât se poate.

Nu am fost să le văd pe toate. Nu am avut cum în doar câteva zile. Pentru Van Gog am plătit 17 euro (despre acest muzeu superb ar trebui să scriu o postare separată), la expoziție și casa-muzeu nu am mai reușit, iar la celelalte, de genul celor enumerate mai sus, prețurile mi-au părut exagerate 8-12 euro. Nu că nu aș fi fost curioasă să îmi bag nasul de jurnalist, doar că nu am văzut rostul să mai dau bani la aceste muzee, când și prostituția și marihuana se plimbă pe străzi ca la ele acasă. Pentru că așa și sunt. Mai era ceva de ascuns? Mă îndoiesc. Perversiunile și abaterile de la reguli nu-mi sunt interesante oricum (se pare că ceva prejudecăți, totuși, s-au strecurat cu mine în trusa de machiaj). Poate data viitoare — ca să am ce să mai scriu.

Oricum, chiar și de conține acest mix efervescent de (non)valori și lumi, orașul mi-a părut foarte curat, liniștit și bine organizat. Și extrem de vesel, daaaa! super vesel — mai ceva ca la nunțile de moldoveni. Însă fără bătăi și înjurături, chiar și de la cei cu hohoteala, pe care nici nu mai încercam să îi identific la un moment dat, după direcția din care venea mirosul. Cu turiști în vârstă, îmbrăcați elegant și grupuri de tineret, cu accesorii indecente, care sărbătoreau seara burlacilor sau a burlăciţelor. Cu multe cofetării cu vafe olandeze și magazine pline doar cu roți de brânză. Cu lenjerii trăsnite și obiecte mai deocheată plasate în vitrine cu leduri roșii și magazine de suveniruri clasice oricărei țări, doar că aici simbolul frunzei verzi (și nu mă refer la cea canadiană) a fost exploatat la maxim. Acadele și ciocolăți cu marihuana, săpun și șampon, creme de față, de mâini și de ce vreți voi, de haine și breloace nici nu mai zic. Nu am gustat din aceste dulciuri, la fel cum nu m-au tentat nici prăjiturile, pentru că, sincer, consider că este doar o strategie de marketing. Frunza trebuie doar fumată și atât. Altfel nu își are nici un efect. Cel puțin așa știam eu de la colegii mei adolescenți din Chișinău. Cine știe ce beţe de răsărită fumau și ei pe atunci, prin anii 90, cumpărându-le pe sub mână, în cutiuţe de chibrituri prin scări dubioase de blocuri? Poate este greșit, nu știu. Unele taine trebuie să rămână taine.

Noi, părinți responsabili totuși, am cumpărat doar niște breloace cu biciclete și palatul reginei — că doar avem copii mici acasă (uf, și am zis să nu îmi amintesc asta în Amsterdam) :), pentru că altfel mai puteam alege doar cu simbolul lalelei și al morii de vânt — cam „băbesc" pentru băieţi mei. Și niţel caşcaval, că altfel degeaba am mai fost în Olanda. Și tot drumul ne-am gândit: oare cum să le povestim copiilor despre ce am văzut? Pentru că nouă, sincer, ne-a cam plăcut. Și ne-ar mai tenta. Pentru că ne-am simţit aidoma unor doi adolescenţi fugiţi în lume de părinţi Dar nu cred că am curaj să îi îndemn pe copiii mei să meargă. Cel puţin nu încă.

Am înţeles asta și în drumul de la întoarcere, când în dreapta mea s-au așezat trei tineri, chiar destul de tineri, chicotind mocnit când unul, când altul. Când însoţitoarea de bord, care le povestea despre „posibila depresurizare a avionului" și ne-a prezentat cum să ne plasăm masca de oxigen, arătând aidoma unei botnițe, aceștia au pufnit într-un râs isteric în cor. Foarte molipsitor. Au început să râdă și toți ceilalți pasageri. Degeaba încerca însoțitoarea să își înăbușe zâmbetul sub „botniță" că era limpede că o pufnește râsul și mâna îi tremura din încheietură. Voia bună nu a încetat nici pe parcursul zborului. Nu am simțit, practic, cum am aterizat.

Am revenit acasă cu un lung zâmbet în colțul gurii. Iar copiii, curioși, m-au întrebat „Cum a fost?". Ei, cum să le zic, că eu m-aș mai duce, dar pe ei încă nu i-aș prea lăsa??? Detaliile despre distracția părinților — „babalâci", cum ne văd ei, nu tare i-au interesat și, oricum au fost încuiate cu un lacăt pe un podeț din Amsterdam, iar cheia aruncată într-un canal. Acolo să rugineasc pe vecie.

AURICA MORARI, DIRECTOR BP „BOGDAN ISTRU", S. PISTRUIENI

Capsula timpului — simbol al memoriei la Pistruieni

Comunitatea locală care nu-și cunoaște istoria este ca și copilul care nu-și cunoaște părinții. Avem mereu nevoie să ne întoarcem înspre rădăcini, înspre origini ca să nu rătăcim drumul ce-l avem de parcurs

Nicolae Iorga

Fiecare comunitate își are istoria sa unicală, care a fost scrisă de natură, evenimente sociale, oamenii care au avut popasul pământesc pe această palmă de pământ.

Din păcate cronicarii satului demult nu mai există, cercetătorii nu reușesc să salveze informația valoroasă, iar anumite perioade dispar sub influența indiferenței.

Fără dorul trecutului nu există bucuria prezentului și fericirea viitorului. La 432 de ani de la fondarea localității Pistruieni în cadrul serviciului „Veșnicia s-a născut la Pistruieni", biblioteca a inițiat „Capsula timpului", pentru ca generația anului 2035, când va desigila capsula să afle despre îndeletnicirile, tradițiile și obiceiurile consătenilor.

Dezvoltarea, arhivarea și promovarea istoriei și memoriei locale în toată diversitatea ei culturală este scopul Proiectului „Capsula timpului".

Ne-am străduit ca identitatea noastră locală să o lăsăm urmașilor noștri. Prin „Capsula timpului" am avut dorința de a comunica cu viitorul. „Capsula Timpului" este un proiect propus și realizat de bibliotecă din dorința de a lăsa istoria să transcendă către lumea contemporană în cadrul serviciului „Veșnicia s-a născut la Pistruieni".

Idea proiectului „Capsula timpului" a fost preluată din România unde fiind într-o vizită de studiu.

O activitate frumoasă de sigilare a „Capsulei timpului" a avut loc în Biblioteca publică „Bogdan Istru" Pistruieni.

Oaspeți de onoare au fost: domnul Alexandru Roman, doctor abilitat în istorie, lector universitar, băștinașul nostru, Maria Roman, profesoară, autor de manuale, primarul Maria Mihalcenco și fosta bibliotecară care a activat la bibliotecă până în 1991, actualmente directorul bibliotecii publice din Ordășei.

În „Capsula timpului" sunt stocate lucruri vechi, materiale din arhivă, materiale despre personalitățile locale, mesajele copiilor, patrimoniul imagistic, care a fost adunat din gospodăriile consătenilor în cadrul serviciului nou „Videoteca muzeu", în rezultatul căruia sau creat 5 albume digitale.

Informația este pe suport de hârtie cât și pe stik.

Satul Pistruieni, pe lângă așezarea pitorească pe creasta stâncii, care se oglindește în apa râului Răuț are și multe personalități, oameni gospodari și harnici cu care ne mândrim.

Momente de neuitat am petrecut împreună cu oaspeții, localnicii și participanții la sărbătoare.

Generațiile viitoare au menirea de a păstra și promova istoria și memoria locală, patrimoniul imagistic local, informația care este stocată în „Capsula timpului".

Nu trebuie să privăm generația tânără de istoria, patrimoniul cultural, obiceiurile și tradițiile băștinașilor.

Război de țesut

Ansamblul folcloric
„Mocănașii”, s. Slobozia Mare,
cond. Nicolae Arbuz